Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...21-нээ гарана. | № 237 (18560) | 1990 оной октябриин 14, воскресени | Сэн 3 мүн.

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ПРЕЗИДЕНТЫН УКАЗ

СССР-тэхи ЗӨӨРИ ЭДЛЭХЭ ЭРХЫН ОЙРОО ХҮРТЭШЭГҮЙ БАЙЛГЫЕ ХАМГААЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

Ороной зарим нютагуудта гүрэнэй ба ниитын предприятинуудта эмхи зургаануудта, организацинуудта хабаатай зөөрие хуули бусаар абаха ушарнууд олошоруулагдажа, эрхэтэдэй зөөридэ гар хүрэхэ ябадал үргэдэжэ байна.

Зөөриин харилсаануудай тогтууритай байлга, зөөриин эрхын ойроо хүртэшэгүй байлга хадаа мүнөөнэй экономическа политикын хэлбэришэгүй эрхэ нүхэсэл мүн. Эдэ бүгэдэ һүбэлтэн бэрхэ ажал ябуулгые хүгжөөхэ арга олгодог, хүнүүдэй, предприятинуудай, тэрэ тоодо хариин оронуудай партнернуудай зөөрие, урьһаламжануудые сахидаг, орон дотор тохёолдожо байһан хүгжэлтын орёо хүшэр байдалда экономическа ба социально-политическэ байдалые тогтууритай болгодог юм.

Зөөриин эрхэнүүдые, зөөри эдлэгшэдэй хууляар хараалагдаһан аша туһые хамгаалха зорилготойгоор, СССР-эй Конституциин 10-дахи статьяе, 127-дохи (3) статьягай 1-дэхи ба 4-дэхи пунктнуудые, «СССР-тэхи Зөөри тухай» СССР-эй Хуулиин 1-дэхи, 31—34-дэхи статьянуудые хүтэлбэри болгон, **иигэжэ тогтооноб:**

1. Материальна ба мүнгэнэй үнэтэ шухаг зүйлнүүдые, эрхэтэдтэ, ажалша коллективүүдтэ, ниитын эмхинүүдтэ болон ондоо зөөри эдлэгшэдтэ хабаатай бусад зөөрие хуули бусаар абалгада хабаатай гүрэнэй засагай ба захиргаанай зургаануудай актнууд СССР-эйКонституцида зүришэһэн дээрэһээ бэелүүлэгдэхэ ёһогүй.

Зөөри эдлэгшэһээ тэрэнэй зөөри абаха зорилготой ябуулганууд, тэрэшэлэн сүүдэй, Гүрэнэй арбитражай гү, али ондоо эрхэ мэдэлтэй гүрэнэй зургаанай шиидхэбэридэ үндэһэлэнгүй, тэрээндэ хабаатай зөөрие эдлэхэ, хэрэглэхэ, мэдэлдээ абаха талаар зөөри эдлэгшын эрхэнүүдые хизаарлаха талаар шэглүүлэгдэһэн тушаалта нюурнуудай гү, али эрхэтэдэй хэрэгүүд хуули ёһондо таарахагүй гэжэ тоологдоод, хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаха.

2. СССР-эй Конституциин 131-дэхи статьятай тааралдуулан, зөөриин эрхэ лаб хангалгые бэхижүүлхэ, зөөри эдлэгшэдтэ хабаатай зөөрие хамгаалха хэмжээнүүдые зохёогоод, бэелүүлхэ ёһотой. Энэ даалгабариин гүйсэдхэн бэелүүлэгдэжэ байһан тухай 1991 оной январиин 1-дэ элидхэхэ.

3. Тэдэнэй эрхэ түлөөлэлгэнүүдэй үндэһөөр эрхэтэдэй, ажалша коллективүүдэй, гүрэнэй ба ниитын предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон организацинуудай зөөри эдлэхэ эрхэнүүдые, хуулита аша туһые хамгаалхыень дурадхахаэ, тэдэнэй зөөри хуули бусаар абалгые шууд сэхээр зайсуулхыень, бодото ээдтэнь тэрэниие дары бусаажа үгэхыень, засагаа хэтэрүүлдэг, дура зоргоороо аашалдаг тушаалта нюурнуудые, эрхэтэдые уголовно, захиргаанай ба зөөриин харюусалгада хабаадуулхыень ССР Союзай Прокуратурада, СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствэдэ, СССР-эй гүрэнэй арбитражда дурадхаха.

Тэдэниие хуули бусаар абаха аюулай тохёолдуулагдаа гээшэ һаань, гүрэнэй ба хамтын зөөрие хамгаалалтадаа абахыень СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствэдэ даалгаха.

4. Энэ Указые толилогдоһон сагһаань хойшо хүсэндэнь оруулха.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Президент М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 оной октябриин 12.

КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ партиин Буряадай республиканска комитедэй нэгэдэхи секретарь Л. В. ПОТАПОВАЙ хэлэһэн үгэ

...Совет арад, Коммунис... хадаа түүхынгээ ...эр үеые дабажа байгаадаа, Эсэгэ ороноо ... Агуухэ дайнай ... үетэй энээние сабологогүй. Хэсүү ... үе сагай байдал... ба гүрэнэй сис... бэедээ этигэнгээр, ...зорилготойгоор үйлэ... байдаг. Гадна мүнөө ...оорнай тохёолдоһон ...ческа ба мүнгэн һан... ...олто байдал арад зо... ...һуудалай хэмжээ ... доошолуулжа бай... ...ниитэ политическэ ...тохидолнууд добто... ...ниинь эли.

...оршон байдалда Бу... коммунистнууд ямар ... зорилго урдаа та... ...дэ, тодорхой хүдэл... ...он арганудые түр... ...гаа оруулха гэжэ ... Тиигэжэ шадабал, ... XXVIII съездын ха... ...гжэлтын замые бо... бэелүүлхын тула нөө... ...эршэ хүсөө гүйсэ... ...рэглэхэ арга олдохо. ... эмхидхэлэй та... ...үйдэбэл, үзэл сур... ...эбсэгые алдабал, ... һандарал хохидол ... гэмтэ ябадал ...логдохо. Дэлгүүрэй ...нуудта республикын ...оролгын программые ... эдэбхитэйгээр ха... ...элдэб вариантнуу... ...элэн сэгнэлгэ, кадр... ...һуралсал эмхидхэлгэ, ...н һанал бодолые ... — имагтал энэ ...ний республиканска ... хүдэлмэриин шэг... ...нэгэ һалбари боло... ...зуура дэлгүүрэй эко... ...адаа ямар нэгэн һа... ...диваажанай орон ... дүтүү дунда юумэн ... бидэ һайн ойлгожо ... Үнэ сэнгүүдэй дээ... хүдэлмэригүйдэлгэ, ...гэшүүдэй тэгшэ бэ... ... оршо — эдэ бүгэдэ ... экономикын зайла... ...дагуулнууд» болохо ... нэмэлтэ тусхай хэмжээнүүдые абаагүй һаа, Сибириин ба Алас-Дурнын бусад нютагуудайхидал тон адли, дэлгүүрэй харилсаанда шэлжэн оролго гээшэ Буряад орондо үзэгдөөгүй орёо асуудал болохо, сэхьень хэлэбэл, социально-экономическа нидхэрэлгэнүүдтэ дүтэрхы аюул асаржа магадгүй. Манай ороной Дурна зүгэй бусад нютагуудтал адли, элдэб эсын шалтагаанаар социально-экономическа хүгжэлтөөрөө Буряад орон союзна ба Россин хүгжэлтын дунда зэргын дүн баримтануудһаа гээгдэнги гээшэ. Илангаяа социальна хүгжэлтэнүүдэй талаар энэнь тобойжо харагдадаг. Тодорхой томо энэ илгаань жэгдэрүүлхын тула союзнашье, Россиншье засаг түрын зүгһөө нэгэ хэды саг соо тодорхой туһаламжа хэрэгтэй болохо. Мүнөө үедэ хүн зонойнгоо ажаһуудалай олон хэмжээгээр Буряад орон РСФСР дотор 60—70-дахи һууринуудые эзэлжэ байдаг. Тэрэ саанаа промышленна предприятинуудай хахадһаа олонхинь гарзатай, бага олзотой.

Агропромышленна комплекс-дошье хэрэгүүд тиимэ һайн бэшэ.

Имагтал технологическа түхеэрэлгэнүүдэй ехээр хуушарһан ушар үйлэдбэриин олзо оршодо муугаар нүлөөлнэ бэшэ, мүн баһа Байгал далайн оршон газарнуудта ходо тохёолдожо байдаг газарай хүдэлөөн ба байгаалиин баялигые хэрэглэлгын онсо байдал байнал нүлөөгөө үзүүлдэг.

Манай һанахада, гүрэнэй талаар республикын бэеэ даалга тухай Деклараци баталан абалга энэ байдалые һайжаруулгада гол хэрэгсэл боложо үгэхэ аабза. Тэрэ Декларациин ёһоор, Союзна ба федеративна хэлсээнүүд соо республика хадаа экономикоёо хүтэлбэрилгэдэ бэеэ даалгын хэмжээ өөрөө тодорхойлхо болоно.

Экономическа бэеэ даалгаяа бэелүүлэн, манай республика хадаа үндэһэн баялигаа эзэн ёһоор, бэеэ даагаад хэрэглэдэг болохо: газар уһаяа, ангайнгаа арһые, ой модоёо.

Анхан 1987 оной августа соо КПСС-эй ЦК-гай, Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые республикын ажалша түмэн сэдьхэлээ хангагаар угтаа бэлэй. Михаил Сергеевич, Танай гараа табиһан, Николай Иванович, Танайшье гараа табиһан энэ тогтоолой ёһоор, Алас-Дурнын экономическа районой, Буряадай АССР-эй ба Шэтын областиин 2000-дахи он болотор үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтын удаан солзорой Гүрэнэй программа баталагдан абтаһан байгаа. Энэ программатай зохилдуулагдан, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол баталагдан абтаһан юм. Тэрээнһээ гадна, Байгал далайн оршон шадарай байгаалиин нөөсэнүүдые сахин хамгаалха ба гамтай нарияар хэрэглэхэ ябадалые хангалгын хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол баталагдан абтаһан байха. Байгалай программа гэжэ тэрэниие нэрлэдэгбди. Гүрэн түрын энэ хоёр программые бэелүүлгэ хадаа Буряадай ажалша түмэнэй аша туһада зохихо байгаа. Юуб гэхэдэ, автономито республикын социально-экономическа хүгжэлтые гээгдэлһээ гаргаха хэмжээнүүд тэдэ программанууд соо хараалагданхай һэн шуу. Дэлгүүрэй харилсаанда шэлжэн оролгын багахан-шье һаа, тон хэрэгтэй эрхэ нүхэсэлнүүд эдэ программанууд соо бии юм.

Мүнөө хуушан аппарадые һандаргажа эхилэнхэйбди. Илангаяа гүрэн түрын эдэ хоёр программые бэелүүлхын түлөө харюусалгые даажа абаһан СССР-эй ба РСФСР-эй министерствэнүүд, захиргаанууд үгы болгогдоно. Тэрээнһээ гадна, эдэ хоёр программын саашанхи хуби заяае хэрэггүйдэ тоолоһон хөөрэлдөөнүүд гарадаг болонхой. Эдэ бүгэдэ манай һанаае зобооно. Союзнашье, Россиншье засаг түрын программна уялганууд, шиидхэбэринүүд үе дамжан үлэхэ зэргэтэй гэжэ бидэ ойлгодогбди. Партиин Центральна Комитет шанга дэмжэлгээс үзүүлхэ бээз гэжэ найданабди.

Өөрынгөө мүнгэн һангай ба бусад нөөсэнүүдые бүрилдүүлхэ хэрэгтэ харюусалгаа бидэ бэеһээ буулганагүйбди. Республикын арадай ажахые дэлгүүртэ шэлжүүлэн оруулгын программада дэбисхэрэймнай зарим хубида худалдаа наймаа сүлөөтэйгөөр эрхилэн ябуулха зононууд хараалагданхай. Байгал-Амарай түмэр замай оршон газарые тиимэ зонодо хабаадуулжа болохоор гэжэ тоолонобди. Зохисотой эрхэ байдал байгуулаад, эрхим һайн экономистнуудые тиишэ эльгээхэ, харин инвесторнуудые хабаадуулха шухала. Тиигэбэл БАМ-дахи ажабайдал шэнэ эрьесээ слохо. БАМ-ай хэдэн мянган хүн зон энээниие хүлеэнхэй. Тэдэнэр манай Сибириин хизаартай хуби заяагаа бүхөөр холбожо, тэрэ нютагта үндэһэтэй болжо, тэндэһээ ябаха дурагүй болонхой. Тиигээдшье олон зон ошохо газаргүй. Иигэжэ хандаһан ушарта ороной экономикын хүгжэлтэдэ, ажабайдалые һайжаруулгада БАМ горитойхон үүргэ дүүргэхэ.

Автономито бүхы бүридэлнүүдэй эрхые тэгшэлээд байхада, түб автономито нютаг хоёрой хоорондохи харилсаанда горитойхон хубилалтанууд болохо зэргэтэй. Зүгөөр академик Шаталинай программа соо автономито бүридэлнүүдтэ һуури үгтөөгүй. Өөрын гол шухала асуудалнуудтай, онсо шэнжэнүүдтэй, гүрэнэй ба экономическа талаар бэеэ дааһан байдалтай, өөрын үндэһэн мэдэрэлтэй автономито бүридэлнүүдэй огто үгы юм шэнги. Энэ гайхал түрүүлнэ. Союзайшье, Федерациншье субъект болодог автономито республикын һуури программа соо тодорхойлогдоһон байха зэргэтэй.

Юундэ бидэ, ЦК, засаг түрын бүхы органуудта олонхи һуури эзэлдэг ори гансахан политическэ организаци байгаад, иимэ шухала асуудалые хойноһоонь хүсэжэ гэхэ гү, али бидэнгүйгөөр гол шиидхэбэринүүдэй абташаһан хойно зүбшэн хэлсэнэ гээшэбди гэһэн бодол толгойһоом гаранагүй. Гол шухала политическэ асуудалые элирүүлэн хэлсэхэ, шиидхэбэри абаха ябадалһаа юундэ КПСС газаа тээ үлөөгдэхэ болоо юм? Хэрбээ иимэ шухала асуудалаар партиин һанамжые асуухаа болёод байхадань, харин ЦК-гай хүтэлбэри, Генеральна Секретарь партийна олониитэ бүхы засагаа бариха ёһотой гэһэн гуримые соносхожо, бүхы партиин һанамжатай зохилдуулангүй, өөрынгөө хубиин этигэмжые хэлэжэ байхадань, өөһэдымнай соносхоһон хубилган шэнэдхэлгын байдалһаа партиин мүнөөнэй байдал юугээрээ илгарна гээшэб? Шиидхэгдэн абтаһан зүйлнүүдые мүнөөдэрэй Пленум баримта болгон хараха үүргээ дүүргэжэ байна. Энэ шиидхэбэриие зохёон хараһын тула Верховно Соведэй сессиин үедэ Пленум зарлаха байгаа гү, үгышье һаа, ондоо нэгэ ямар арга олохо хэрэгтэй байһан байгаа.

Манай шэлэһэн социалис зам тухай, коммунис байгуулгын холын хараада бидэнэй хамаадал тухай хөөрэлдөө хооһон деклараци болгодог тэрээхэн хилэ хаанаб, тэрээн тухай бидэ хэлсэхэ ёһотойбди. Юрэнхыдэнь үмсын зөөри тухай, илангаяа газарые хэрэглэхэ, хүлһөөр хүсэ хэрэглэхэ ябадалай хэмжээ хизаарлаха шухала. Тиигээгүй һаа, марксистско-ленинскэ шэглэлэй политическэ эмхи болоһон парти хадаа ажэлшадай үмэнэ өөрынгөө нэрые гутааха. Ороной ба Россин парламентда коммунист-депутадуудай үгэеэ нэгэдэлгын ябадалда ойлгосогүй юумэн болоно. Программна документнүүд соогоо парламентска тэмсэлые, Соведүүдэй бүхы шатаар дамжуулан, баталагдаха шиидхэбэринүүдтэ нүлөө үзүүлгые партийна ажал ябуулгынгаа гол түхэлнүүдэй нэгэн болгожо абаһан аад, КПСС-эй ЦК, РСФСР-эй Компартиин ЦК энээнэ хэрэг дээрээ бэелүүлнэгүй. Та, Иван Кузьмич, Та Михаил Сергеевич, СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведүүдтэ коммунист-депутадуудай энэ хүдэлмэриие юундэ эмхидхэнэгүйбта? Съезд дээрэ бидэнэй хэлсэһэн партийна бүлэгүүд хаанаб? Съезд дээрэ баталагдан абтаһан документнүүд соогоо эдэ бүлэгүүдэй хэрэгтэй байһые онсолоо бэшэ һаалди? Хэрбээ тэрэ шиидхэбэриин бэелүүлэгдэһэн байбал, СССР-эй Верховно Совет, РСФСР-эй Верховно Совет урда урдаһаа зүрилдэхэгүй һэн хаш. Олон шиидхэбэринүүд бодомжотой нарияар, үндэһэтэйгөөр баталагдан абтаха байгаа.

Эхин эмхинүүдтэ, ажалшадай коллективүүдтэ ошоходомнай, эдэ асуудалнуудые манда табидаг. Асуудалнуудтаа харюу абангүй үлэхэдөө, хүн зон партида, XXVIII съездын шиидхэбэринүүдтэ этигэлээ баража, КПСС-һээ гаража ошоно.

Коммунистнуудай сэдьхэл бодолые хүлгүүлжэ байдаг эдэ бүхы асуудалнуудта Пленум харюу үгэхэ ёһотой. Тиигээгүй һаа, эдэ бүгэдэ эрьегүй уһандал болохоёо байна. Иигүүлжэ болохогүй.

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сесси

БОДОТО БАЙДАЛДА ҮНДЭҺЭЛХЭ

...дай ССР-эй Верховно ... хоёрдохи сессиин та... үдэрэй үглөөнэй засе... республикынгаа түгые ...эр нээгдэбэ.

...бликын Верховно Со... Түрүүлэгшэ С. Н. Булда... РСФСР-эй Конституцион... ...иссиин хүдэлмэридэ ха... ...ошоһон дээрэһээ тэ... ...дэхи орлогшо В. В. ... заседаниие хүтэлһэн ...

...үдэрынь арадай депу... ...табиһан асуудалнууд... ...он харюунуудые үгэл... ...өөрэлдөөн эхилээ. «Бу... ...оной хүн зониие хар... ...болон овощоор хангал... ...гээшэб?» гэһэн худал... ...манай ба ниитын эдеэ ... асуудалнуудай талаар ... Соведэй саг үргэл... ...комиссиин түрүүлэгшэ ...ранутовай асуудалда ...икын Министрнүүдэй ... Түрүүлэгшын нэгэдэхи ... А. М. Шевченко, Бу... ...промсоюзай түрүү... Н. Н. Найданов харюу... ...байха юм.

...ЭМ-ай Буряадай участог... ...һуугшадта 6,2 мянган ...хартаабха эльгээгдэбэ. ...икын ниислэлэйхидтэ ...тонно хартаабха аса... ...ай. Энэнь багадахадаа ... Тиигээ һаань, Мон... Кемеровскэ областьһоо ...худалдажа абахые ха... ...ди. Хэлсээнэй үндэһөөр ...н тонно хартаабха мал... ...абтахаар түсэблэгдөө ...өөр хура бороо ехээр ...үер болоод, энэ зо... ...най буруу һүргөө. Тии... ...га түсэбөө 31 мянган ... хүргэхэ хэбэртэйбди. ...мянганһаа дээшэ тон... ...ааабха ондоо тээшэнь— ...бал, Шэтэ, Совет Гавань, ...ри, Эрхүү хотонуудта ...обди. Түсэбэй ёһоор ...ган тонны орондо 31 ... тонно овощ бэлэдхэг... ...хараалагдана. Мүнөө ...ган тонноль бэлэдхэг... ...шье хартаабха болон ... хүн зониие хангалга... ...шээл түбэгүүд ушар... ...энэй шалтагааниинь ...дэ, хүнүүд дуталдана, баазанууд муу байһаар,— гэжэ нүхэр Шевченко хэлэбэ.

М. Х. Харанутов: «Улаан-Үдын хүн зониие һайнаар хангахын тула үдэр бүхэндэ 130 тонно һүн хэрэгтэй байбашье, үдэртөө 30—50 тонноор бага һүн асарагдана», түсэблэлгын бюджетно-мүнгэн һонгой саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшын орлогшо О. Б. Хомутов: «Архи худалдалгые гүримшуулхаар болоо, үнгэрхэдөө нөөсэлгэдэ хааһан мүнгэеэшье абажа шадахаяа болёод байнабди», городой түргэн туһаламжын больницын врач А. Я. Лазарев: «Манай сессиин хүдэлмэри хэблэлдэ тон муугаар, хангалтагүй багаар үгтэнэ, стенографическа тоосооной шэнжэтэй материалнуудые толилхо байгаа» гэжэ тэмдэглээ.

Нүхэд арадай депутадууд, жаяг журамаа дээшэлүүлхээр болоод байнабди, үсэгэлдэр үдэшын заседанида оройдоол 116 депутат хабаадаба гэжэ заседаниие хүтэлэгшэ онсолон зааба.

Мүнөө сесси дээрэ саг хадаа эгээл үнэтэй сэнтэй юумэн болонхой. Дүрбэн үдэрэй хүдэлмэриин һүүлээр зүблэхэ зүйлдэ табигдаһан 20 асуудалай арба гараниинь зүбшэн хэлсэгдээгүй байһаар. Тиимэһээ сессиин хүдэлмэри хараалагдаһан болзорто — энэ неделидэ — дүүрэхэгүй байна. Үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд юундэ үнжэгайруулагданаб гэхэдэ, олохон арадай депутадууд шухала шиидхэбэринүүдэй «түүхэйшэг» проектнүүдэй түлөө дуугаа үгэхые хүсэнэгүй. Зүбшэн хэлсэлгын үедэ тэдэниие һайжаруулхые оролдоно. Энэнь һайшаалтай гээшэ ааб даа. Ондоошье ушар шалтагаанууд тохёолдоно: зарим арадай депутадууд «бэеэ харуулхые» оролдожо, хэрэгтэ хэрэггүйшье газарта микрофондо дүтэлжэ, үгэ хэлэдэг байха юм.

Республикын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. К. Агаловай** хэһэн элидхэлээр «Буряадай ССР-тэхи Зөөри тухай» Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгээ сесси үргэлжэлүүлбэ.

Сүлөөтэ дэлгүүрэй харилсаануудта республикын орохоёо байхада Зөөри тухай Хуулиие баталан абаха гээшэ тон шухала удха шанартай. Эгээл тиимэһээ тус Хуулиин проект засагай дээдын зургаанай саг үргэлжын комиссинууд дээрэ хэдэн дахин хэлсэгдээ, Буряадай Эрдэмэй түбтэ шэнжэлэн шалгагдаа.

Зүбшэн хэлсэлгын эхиндэ табигдаһан асуудалнууд элидхэлшые хүшэр байдалда оруулба. Юундэ проект соо «Хубиин зөөри» гэһэн бүлэг үгы гээшэб? —гэһэн асуудалда харюусажа шадабагүй. Энэ асуудалые зүбөөр шиидхэлгэһээ мүнөөнэй экономическа политикын дүнгүүд — дэлгүүрэй харилсаануудта оролго гол түлэб дулдыдаха байна.

«Акционерно бүлгэмэй зөөри» тухай 15-дахи, «Ажахын ассоциацинуудай (нэгэдэлнүүдэй) зөөри» тухай 16-дахи статьянуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ арадай депутадууд К. П. Альцман, Д. Ц. Будаев, В. Б. Саганов, И. Т. Павлов, О. Б. Хомутов, Н. М. Белсколодов болон бусад хабаадажа, өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэбэ, шухала дурадхалнуудые оруулба. «Хэрбээ хэлсээнэй урда тээнь баталагдан абтаһан байгаа һаань, яаха болонобибди?» гэжэ К. П. Альцманай асуухадань, «Мүнөө, гүрэнэй бүрин эрхэтэ байлга тухай Декларациин баталагдан абтаад байхадань, тодорхой ушар бүхэн хөөрэлдэхэ ёһотойбди» гэһэн харюу үгтөө. Ассоциаци, концерн, консорциум тухай В. Б. Саганов сугларагшадта ойлгуулһан байгаа.

Барилгын, архитектурын ба гэр байрын-коммунальна ажахын асуудалнуудай талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Н. И. Быков үгэ хэлэхэдээ, тус Хуулиин проектын «Ниитын эмхинүүдэй зөөри ба жасанууд» гэһэн 17-дохи статьяда заһабари оруулба.

«Гүрэнэй зөөри» гэһэн дүрбэдэхи бүлэгтэ газар ба байгаалиин бусад нөөсэ баялигуудые зөөри болгожо эдлэхэ тухай хэлэгдэһэн 20-дохи статьягай хоёрдохи пункт тушаа үгэ буляалдаата шанга хөөрэлдөөн болобо.

Газар ба байгаалиин бусад нөөсэ баялигуудые эдлэхэ, хэрэглэхэ, мэдэлдээ байлгаха тухай эрхэнүүд Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй, арадай депутадуудай бүхы шатын Соведүүдээр бэелүүлэгдэдэг гэжэ хоёрдохи пунктнь заһагдаһан байгаа.

Энэл статьягай гурбадахи пункт, мүн «Ниитэ-союзна зөөри. Россин Федерациин зөөри» тухай хэлэгдэһэн 21-дэхи статья болюулагдаба. «Буряадай АССР-эй зөөри» тухай 22-дохи статья 20-дохи статьяда ниилүүлэн нэгэдүүлэгдэһэн байна. Арадай депутадууд Е. А. Авдеев, В. С. Борисов, И. С. Антонов, В. В. Устинов, М. Д. Ангархаев, СССР-эй арадай депутат В. Е. Карепин болон бусад эдэ статьянуудта заһабаринуудые оруулаа, нэмэлтэнүүдые хээ.

«Зөөриин эрхэнүүдые лаб хангаха, хамгаалха тухай» хэлэгдэһэн дүрбэдэхи бүлэгэй 31-дэхи статьягай хоёрдохи, гурбадахи пунктнуудые сессидэ хабаадагшад али бүхы талаһаань наринаар хаража үзэбэ. Зөөриин эрхые болюулһан хуулиин актнуудые Буряадай ССР-эй, РСФСР-эй, ССР Союзай баталан абаа гээшэ һаань, гарза хохидолыень зөөриин эзэндэ бусаажа түлэхэ тухай асуудалаар арадай депутадууд А. Л. Гусев, А. А. Чукреев, Б. Ц. Нимаев, А. И. Бизюкин, Д. Т. Цыремпилов, В. Б. Саганов шухала дурадхалнуудые оруулһан байна.

Буряадай ССР-тэхи зөөриие совет эрхэтэдэй, хамтын ба гүрэнэй зөөри болгожо тодорхойлһон Хуулиин проектые баталан абалга дэлгүүрэй экономико нэбтэрүүлгын үедэ эгээл шухала удха шанартай документ болохо ёһотой. Ушар иимэһээ энэ Хуулиин проектые статья статьягаарнь хаража үзэхэдөө, арадай депутадууд бодото байдалда үндэһэлбэ.

Тиигэжэ «Буряадай ССР-тэхи Зөөри тухай» Хуули түрүүшын уншалгаар нэгэн дуугаар һайшаагдаа. Һара хахадай үнгэрхэдэ зарлагдаха удаадахи сесси дээрэ энэ документ эсэслэн баталагдаха юм.

Эхэнэр депутадуудай бүлэг эмхидхэгдэн байгуулагдаа. Улаан-Үдын авиационно үйлэдбэриин нэгэдэлэй слесарь-туршагша **Г. А. Дождикова** — тэрэнэй түрүүлэгшээр, «Электромашина» заводой обмотчица **В. Н. Бобыкина** секретаряар һунгагдаа гэжэ түрүүлэгшээр һуугша соносхобо.

Зүблэхэ зүйлэй удаадахи асуудал заседанида хабаадагшадай анхаралда табигдана. Хуулиин, хуули ёһоной ба гурим журамай асуудалнуудай талаар Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ **Г. К. Языков** «Буряадай ССР-эй арадай депутадай статус тухай» Хуулиин проект тухай элидхэл хэбэ. Удаань сугларагшадай олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

Үйлэдбэриин ба албанай уялгануудые дүүргэлгэтэй Буряадай ССР-эй арадай депутадай ажал ябуулгые тааралдуулан табиха, республикын Верховно Соведтэ саг үргэлжэ хүдэлхэеэ оролһонтойнь дашарамдуулан, Буряадай ССР-эй арадай депутадые үйлэдбэриин гү, али албанай уялгануудһаа сүлөөлхэ, депутадай шалгалта үнгэргэхэ, һунгагшадай захяануудые бэелүүлхэ, арадай депутадай ойроо хүртэшэгүй байха, тэдэнэртэ ажалай эрхэнүүдые лаб хангаха,эдэнэй амаралта тухай асуудалнуудые тодорхойлһон статьянуудаар халуун шанга хөөрэлдөөнүүд болножо, депутадууд Н. П. Быков, А. П. Шапиро, В. Н. Бобыкина, В. В. Белоусов, Н-Ц. Ч. Дабаев, Д. Б-Д. Бальжинимаев, финансын министр М. Г. Намсараев гэгшэд һанамжануудаа хэлэбэ.

Үдэшын забһарлалгын һүүлээр депутадуудай гурбанай хоёр хубиһаа үсөөнхиин үлэһэн дээрэһээ энэ Хуули баталагдан абтабагүй.

Сесси хүдэлмэреэ октябриин 15-да үглөөнэй 10 сагта һэргээхэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Уншагшын түрүү бэшэг

УРМА ЗОРИГОО АЛДАХАГҮЙ

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажабайдалнай элдэб үйлэ хэрэгүүдээр ехэ баян болонхой. Республикын Верховно Соведэй мүнөө боложо байгаа сесси дээрэ Буряадай Совет Социалис Республикын гүрэнэй бүрин эрхэтэ байлга тухай Декларациин баталагдан абтаһан ушар тон ехэ үйлэ хэрэг мүн. Саашадаа тус Декларациин ёһоор бидэнэр ажаллаха болонобди. Мүнөө энэ документ тушаа хэлэжэрхихэ ехэ юумэн үгы. Ухаан соогоо энээниие һайнаар болбосоруулха, шэнгээхэ хэрэгтэй.

Мүнөө ажалша коллектив, хүн бүхэн дэлгүүрэй экономикын эрхэ байдалда хайшан гэжэ ажаллаха, ажаһууха тухайгаа бодомжолно. Манай шэрэм шудхалгын цехэй партийна организациин секретарь һэн тулада эдэ бүгэдэ тушаа хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэдэг, һанамжа, дурадхалнуудыень шагнадагби. Тиихэдээ эд бараанай, эдеэ хоолой үнэ сэнгүүдэй ехэ бололгоор тэдэнэрэй һанаагаа зоболгые нэн түрүүн тэмдэглэхэ байнаб.

Дэлгүүрэй экономикын гол зорилго гэхэдэ, эсэсэй эсэстэ эд бараа, эдеэ хоол элбэг ехээр үйлэдбэрилгэ болоно ха юм. Теэд энэмнай хэзээ түйлагдаха юм гэжэ һанахаар. Юуб гэхэдэ, хубилган шэнэдхэлгын эхилһээр үнгэрһэн таба гаран жэлэй туршада байдалнай улам орёо, хүндэ болоо ха юм. Тиимэһээ эд бараанай элбэг болотор тэдэнэрэй үнэ сэн дээшэлжэ байха гэжэ хүдэлмэришэд тоолоно. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада элдэб юумэнэй сэн соносхогдонгүйгөөр ехэ болгогдожо байна. Харин энэ хугасаа соо хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн хуушан хэмжээндээ үлэһэн байха юм.

Мүнөө магазинһаа мяхэ, хартаабха болон бусад эдеэ хоол абахын аргагүйһөө болоһо, ногоон базаарһаа үнэтэйгөөр абанабди. Ажалладаг бидэнэр иимэ үнэтэйгөөр үшөөл худалдажа абаха аргатайбди. Харин наһанайнгаа амаралтада гарагшад, олон үхибүүдтэй гэр бүлэнэр, инвалидууд иимэ байдалда яаха болоно гээшэб?

Эд бараагаар, эдеэ хоолоор хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангахын тула хаа хэзээ нагүй журам шангадхаха хэрэгтэй. Гүрэнэй, үйлэдбэриин, ажалай журам хазагайруулха дуратайшуулай демокрэти хашабат гэжэ хэлэхэһээ айнгүй энэ талаар эрид шууд хүдэлмэри ябуулха байна бшуу. Иигэжэ хэлэхэдээ, нэгэ иимэ ушар һанагдам ороно. 1985 ондо Финлянди ошожо, локомотивна деподо ороо һэмди. Тэндэ депогой ахамад инженертэй, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөө бэлэйбди. Иишэ орохоо, хаа хэзээ нагүй сэбэр, бүхы юумэн эмхи гуримтай, хүдэлмэрилэгшэд тусхай хубсаһатай. Юрэөө, манайхитай жэшээлэшэгүй, һара наран шэнги илгаатай байгаа һэн.

Ажалай журам хазагайруулагшадтай яажа тэмсэнэбта гэжэ ахамад инженерһээ тиихэдэ асуугаа һэм. Жэлэй туршада ажалай журам хазагайруулха ори ганса ушар үзэгдөө һэн гэжэ тэрэ хэлээ бэлэй. Гэбэшье иимэ хүнүүдые хэһээхэ гуримтай юм. Түрүүшын ушарта тэрээндэ ажаглалта, хоёрдохидонь — хүтэлбэрилэгшэдэ дуулгадаг, гурбадахи ушарта нэгэнһээ гурбан һара хүрэтэр түлөөһэгүй амаралтада гаргадаг байна. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй орондо хүдэлхэ хүн заводой хашаагай газаа олон байха юм. Гэхэ зуура тэндэхи хүдэлмэришэд өөрынгөө мэргэжэл хүндэлдэг, хүдэлмэриингөө газарые сэгнэдэг байна. Гадна үйлэдбэриин эзэн тэдэнэрэй һайнаар ажаллаха, ажаһууха эрхэ байдал зохёоно бшуу.

Харин манай цехтэ хүдэлмэришэдэй дуталдаһанһаа болоһо, хуушан ажалһаа үлдүүлһэн, эрхээ хаһагдаһан газарһаа условноор табигдаһан, бусадшье хүнүүдые абаха баатай болонобди. Манда хүнүүд дуратайгаар юундэ ерэнэгүйб гэхэдэ, ажаллаха эрхэ байдалнай муу, салин хүлһэн тиимэшье ехэ бэшэ гээшэ. Цехэй захиргаан, партийна организаци эдэ хүнүүдтэй хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үдэр бүри шахуу ябуулдаг. Энээнэй ашаар түсэбтэ даабаринууд сүм дүүргэгдэнэ, ажалай журам хазагайруулха ушарнууд үсөөнөөр үзэгдэнэ. Байгша оной эхинһээ заводой цехүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ 6 дахин эрхимлэжэ гараабди. Эндэ цехэй партийна организациин хубита горитой байха.

Һүүлэй үедэ, илангаяа партиин XXVIII съездын һүүлээр КПСС-эй зэргэһээ гараха ушарнууд олошороо. Манайшье заводто иимэ ушарнууд бии гээшэ. Харин цехтэмнай энэ хугасаа соо нэгэшье коммунист партиин зэргэһээ гараагүй. Энэ үе соо мастер А. И. Кушеев, бригадир Л. С. Головина, лаборант Н. Ф. Козлова гэгшэд КПСС-эй гэшүүндэ абтаа. Би 1973 ондо партиин гэшүүнээр абтаа һэм. Һүүлэй арбаад жэлдэ партбюрогой секретаряар хүдэлнэб. Тоосоото-һунгалтын суглаан болоһо, коммунистнууд дахин секретаряар һунгаа. Хэр хүндэ байдалда оробошье, олонхи коммунистнууд урма зоригоо хухараагүй, хамаг юумэндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Эндэ һаяхана заводтомнай ерэһэн мэдээсэл минии һанаа зобооно. Энээн тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй гэжэ һананаб. Түмэр замай хүдэлмэрилэгшэдэй, транспортна барилгашадай профсоюзай ЦК-гай конференци түмэр замай Уставые болюулха һэдэлгэ гаргаба. Энэ тон буруу хэрэг гэжэ абаһаар сэхэ хэлэхэ байнаб. Тус Уставай ёһоор түмэр замшад забастовко хэхэ эрхэгүй. Шухала энэ документые болюулха һаань, арадай ажахын хүндэ байдал улам орёо болохо. Хэрбээ Улаан-Үдын отделениин забастовко хээ һаань, олон предприятинууд зогсохо жэшээтэй. Мүнөө заводоймнай коллектив энээниие зүбшэжэ, нэгэ шиидхэбэри абаха. Профсоюзай ЦК-гай энэ ябадалые би эрид буруушааанаб.

В. БАДУЕВ,
ЛВРЗ-гэй шэрэм шудхалгын цехэй партийна организациин секретарь.

Районно партийна конференци

САГАЙ ЭРИЛТЭДЭ ХҮРЭМӨӨР ХҮДЭЛХЭ

Хурамхаанай районно партийна организациин ээлжээтэ XXIII конференци боложо, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретариин үүргэ дүүргэгшэ Б. К. БОРОДИН райкомой тоосоото элидхэл хэбэ.

Тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Аргатын совхозой директор Г. В. ХАРНОХОЕВ, районой прокурор Г. В. ЦЫДЕНЖАПОВ, Һахалиин совхозой партбюрогой секретарь Н. В. БУБНОВ, Гааргын совхозой малшан Г. Д. ЦЫРЕНОВ, ажалай болон дайнай ветерануудай районой бүлгэмэй түрүүлэгшэ О. Г. ШАНЮШКИН, районой агропромышленна нэгэдэлэй экономист В. Г. СОДНОМОВ, Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, Россин Коммунис партиин ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй республиканска комитедэй бюрогой гэшүүн Н. Г. ДАМДИНОВ, Уланхаанай хүдөөгэй библиотекые даагша Г. Ж. БАДАЛАЕВА болон бусад үгэ хэлээ.

Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй республиканска комитедэй нэгэдэхи секретарь Л. В. ПОТАПОВ хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

Конференциин урда тээ районно партийна организациин хүтэлбэрилхы органуудые бүридхэхэ комиссиин гэшүүн, Гааргын совхозой директор Г. Б. Шотхоевтой уулзахадаа, конференцидэ бэлэдхэлэй али зэргээр ябуулагдаһан тухай асууһан байгааб.

— Энэ удаа конференцидэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри урда жэлнүүдэйхитэй сасуулмаар бэшэ, шанга эрилтэтэйгээр, онсо анхаралтайгаар ябуулагдаа. Партиин районно организациин хүтэлбэрилхы органуудта һунгагдахаар дэбжүүлэгдэһэн хүнүүд тушаа асуудал нэгэнтэ бэшэ зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. Райкомой нэгэдэхи секретариин тушаалда хүдэлхэ дуратай байһан тухайгаа мэдүүлгэ оруулагшадтай мүн лэ уулзажа, хөөрэлдэһэн, һанамжа, дурадхалнуудтайнь танилсаһан байнабди. Хамаг энэ хүдэлмэримнай партийна эхин организацинуудтай, тэдэнэй секретарьнуудтай нягта холбоотойгоор үнгэрэгдөө,— гээд тэрэ хэлээ һэн.

— КПСС-эй XXVIII съездын, Россин Коммунис партиин эмхидхэн байгуулгын съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ байһан үе сагта районоймнай партийна конференци үнгэрэгдэжэ байна. Тоосоото үе соо манай партийна организациин хүсөөр ямар юумэнэй, яажа хэгдэһэн тухай мүнөөдэрэйнгөө ехэ хуралдаан дээрэ хөөрэлдэхэ, шүүмжэлэн хэлсэхэ зэргэтэйбди,— гэжэ **Б. К. Бородин** тоосоото элидхэлээ эхилбэ.

Партиин райком тоосоото үедэ хамаг хүдэлмэреэ ябуулхадаа, хүгжэлтын зогсонги үе сагай заншалһаа сүлөөрхые оролдожо, гол анхаралаа партийна эхин организацинуудта, коммунистнуудта хандуулһан, шэнэ дүй дүршэл хүдэлмэридөө нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдоһон байна. Партиин райкомой пленумүүд болон эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ хаража үзэгдэхэ асуудалнууд ажалша коллектив, партийна эхин организацинуудай суглаанууд дээрэ хэлсэгдэдэг, шүүмжэлэгдэдэг. «Хурамхаанай галнууд» газетын хуудаһануудта толилогдодог байгаа. Тиихэ зуура, партиин райком эхин организаци хоёрой хоорондохи харилсаа холбоон, урда жэлнүүдэйхитэй сасуулбал, улам бэхижээ, һайжараа. Партийна организацинуудай хүтэлбэрилхы дүй дүршэл ургаа, сагай эрилтэнүүдтэ дүтэрхы болоо.

Һүүлэй үедэ партиин райкомой пленум, бюрогой заседани, партийна суглаанууд дээрэ һонирхолтой, анхарал татамаар асуудалнууд хаража үзэгдөө. 1990 ондо партиин райком хэлхеэ холбооной районно узелай начальник Е. О. Кауэр, «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй нүүдэл-оньһожоруулагдамал колонныeach начальник В. Г. Корнаков, райпогой правлениин түрүүлэгшэ С. Н. Батожапова болон бусад хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагнаһан, тэдэнэй хүдэлмэридэ дайралдаһан дутуу дундануудые усадхаха талаар тааран жатай шиидхэбэринүүдые баталан абаһан, туһаламжа үзүүлһэн байха юм.

Һүүлэй үедэ партиин зэргэһээ олон хүнүүд гараа. Тэдэнэйнь дундаһаа урдандаа эдэбхитэйшүүлэй тоодо ябаһан, КПСС-эй райкомой, партийна эхин организацинуудай комитедүүд болон бюронуудай гэшүүдээр, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй зэргэдэшье ябагшад бии. Жэшээнь, партиин райкомой гэшүүд ябаһан М. С. Зверьков, В. Н. Зверьков, О. П. Семёнов, В. Г. Кондратьев болон бусад тэдэнэй тоодо ороно. Эдэмнай суглаанудта ябахаяа болиһон, һара бури гэшүүнэй түлбэришье түлэхэеэ арсаһан бэшэ. Зүгөөр партийна организациингаа хүдэлмэриин ханамжагүй байһанһаа, тэдэнэй этигэл найдабари харюулжа шадаагүй дээрэһээ гараһан зон. Гэбэшье орёо бэрхэтэй байдалай дайралдахада, партийна биледүүдээ стол дээрэ хаяха, удаан сагай туршада коммунист нэрэ зүүжэ ябаһанаа мартаха гэшэмнай хайшаа хэрэг юм? Энэмнай байлдаанай талмай дээрэһээ зугадаһантай адли бэшэ гү?

Район дотор эрхим түрүү ажалаараа суурхаһан, коммунистын нэрэ хүндые дээрэ үргэн ябагшад үсөөн бэшэ. Тэдэнэй дунда Аргатын совхозой хонишон-зуутан Түмэн-Баир Цыбикмитов, Гааргаһаа районно Соведэй арадай депутат Доржо Бадлуев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Элһэнэй тракторно-тараан ажалай бригадые хүтэлбэрилэгшэ Александр Галсанов болон бусадые дурдамаар.

Партиин зэргэнүүд хэр ургана гээшэб? Энэ асуудалда элидхэл дотор онсо анхарал хандуулагдаа. 1989 ондо дүн хамтадаа 36 хүн КПСС-эй гэшүүндэ абтаһан байна. Зүгөөр мүнөө жэлэй 9 һарын хугасаа соо ойролдоол 13 хүн партида абтаа. Хурамхаанай, Һахалиин совхозуудта, «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй нүүдэл-оньһожоруулагдамал колонныn эхин организацинуудта нэгэшье хүн партиин зэргэдэ абтаагүй. Эндэ түрүү үзэл бодолтой, хубилган шэнэдхэлгын хараа шугамые баримталһан, тэрэниие бодотоор ажабайдалда бэелүүлэлсэжэ ябаһан хүнүүд үгы гэхын аргагүй.

Элидхэл дотор партийна суглаанай үүргые дээшэлүүлхэ, тэндэ хэлсэгдэһэн асуудалнууд хадаа бодото ажабайдалтай нягта холбоотой байха зэргэтэй гэжэ хэлэгдээ. Гэбэшье партийна нэгэ зарим организацинуудта суглаануудынь саг соогоо үнгэрэгдэдэггүй, тэндэ хэлсэгдэһэн асуудалнууд олоной анхарал татадаггүй байна. Жэшээнь, барилга-заһабарилгын участогай партийна организациин (хуушанайнь секретарь В. Д. Кузнецов), ажахынууд хоорондын нүүдэл-оньһожоруулагдамал колонныn (секретарь Б-М. Х. Хубусгеев), Гааргын совхозой парторганизациин (хуушанайнь секретарь Д. О. Хорганов) суглаанууд хаа-яал үнгэрэгдэдэг байһан. Эдэ бүгэдэн тухайнь тодоор хэлэгдээ.

— Эхэ оронноймнай, түрэл партиимнай хуби заяан хадаа өөһэдымнай гар соо гэшэ. Энээн тухай огто мартаха ёһогүйбди. Партиин райком болон партийна эхин организацинуудай хоорондо таһаршагүй бүхэ холбоон үшөө байгуулагдаагүй гээд тэмдэглэхэ байнаб,— гэжэ Дэрэнэй совхозой парткомой секретарь Д. С. Аюшеев, үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглэбэ.— Партиин райкомой хүдэлмэрилэгшэд ажахынуудаар саг үргэлжэ ябанагүй. Энэнь муу. Тэдэнэр бидэнэй суглаануудта хабаадалсанагүй. Үшөөл хуушанайхяараа хүдэлмэреэ эрхилһэн зандаа. Дээрэһээ заабарилхаяа һанадаг. Гансал политическэ үдэрнүүдые үнгэргэлгөөр хүдэлмэринь дүүрэнэ гэшэ ха. Тиимэ байха ёһогүй.

Саашань үгээ үргэлжэлүүлхэдээ тэрэ Дэрээнһээ Хурамхаан хүрэтэр автобусой муугаар ябадагые тэмдэглээ. Ябагаар ябаха ушар гарана. Уланхаан хүрэтэр ошоһон харгы тон муу. Энэ асуудал саг үргэлжэ хэлсэгдэдэг аад, бодото юумэн хэгдэнэгүй.

— Худалдаа наймаанаймнай магазинуудта эдеэ хоол тон хомор, мүн сэнгыншье дээгүүр. Худалдаанда гаргагдаһан нютагаймнай колбасагай нэгэ килограммай үнэ сэн 12 түхэриг 50 мүнгэтэ шахуу аад, харин шанарайнгаа талаар тон тулюур. Бидэ Байгал шадарай зон гэшэ бэзэбди. Теэд манай иишэ алдарта далаймнай загаһан наймаанда юундэшьеб асарагданагүй,— гэжэ барилга-заһабарилгын участогай начальник И. И. Поздняков үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.— Манай район дотор аргагүй ехээр ой модон отологдоно. Тэрээнһээ болоожо уһа голнууднай хатана, шэргэнэ. Мүн Баргажан мүрэнэй эрьенүүдые эндэ тэндэ үндэр болгоһоной удаа үерэй уһан урылан, ондоо тээгүүр харгылжа, арадай ажахыда бага бэшэ хохидол үзүүлдэг болобо. Районой түб Хурамхаан һууринда больницын байшан бариха тухай асуудал гушаад жэлэй хугасаада оло дахин хэлэгдээ. Теэд урагшатай юумэнэй хэгдэһэниинь харагданагүй. Энэ шухалын шухала асуудал шиидхэгдэхээр болонхой,— гэжэ нүхэр Поздняков шүүмжэлбэ.

Партиин республиканска комитедэй нэгэдэхи секретарь Л. В. Потапов конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Хурамхаан тосхондо түбэй больницын барилга бидэнэй хиналтада абтанхай. Нютагаархидайнгаа хэһэн, оруулһан эдэ захилые саатагүй бэелүүлхые оролдохо байһанаа мэдүүлээ. Манай республика дотор иимэ хуушарһан байшантай эмнэлгын газар үгы шахуу гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ ямар ехэ хубилалтанууд болооб? Нэгэ зарим юумэнүүдыень ойлгохын аргагүй. Мүнөөдэр нэгэ юумэн тушаа хэлэжэ байһан аад, үглөөдэрынь тон ондоо юумэн тухай хэлэжэ эхилнэбди. Энэмнай хайшаа юм бэ? Ойлгохонь бэрхэтэй,— гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой отделениие эрхилэгшэ Б. Г. Бадмаев, элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглээ.— Манай ажахын Тураахинай зунай бэлшээриин газарнуудые амидаралта уһагар ундалуулха гүнзэгы хана аббуудтай тагданхай. Тэдэмнай хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Эдэ мэтын асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэмнай районой хүтэлбэрилхы органууд анхаралаа орой хандуулнагүй. Иимэрхүү ябадалтай саашадаа эбсэхын аргагүй байна.

— Мүнөө коммунистнууд тухай ямар муу муухай үгэнүүдые дуулана, шагнана гэшэбибди. Энэмнай тиимэшье һайнтай бэшэ. Хэнэй хүсөөр, оролдолгоор хубилган шэнэдхэлгэ хэгдэжэ эхилээб? Энээн тухай мартаха гэшэ хэбди. Партиин зэргэнүүдһээ ямар хүнүүд гарана гэшэб? Энэнь байлдаанай газарһаа зугадаһан удхатай бэшэ гү? Манайда үзэл сурталай хүдэлмэри үшөөл һулаар ябуулагдана. Энэ шухала асуудалда онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй. Арендэ, ажахын гүйсэд тоосоондо оролго, дэлгүүрэй экономико гэхэ мэтын орёо асуудалнууд мүнөө бидэнэй бодол эзэлнэ. Тэдэниие бэелүүлгэ гэшэ манай гол зорилго болохо зэргэтэй,— гэжэ Хурамхаанай леспромхозой партбюрогой секретарь О. П. Кузнецова хэлэбэ.

— Урган ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлгэ хадаа үзэл сурталай хүдэлмэриин эгээл шухала асуудал болоно. Мүнөө манайда архи уудаг, хара тамхи татаха, наркоман болохо ушарнуудай улам олон боложо байһаниинь тон лэ харамтай. Энэ хүшэр хүндэ ушартай яажа, ямар арга боломжонуудые хэрэглэн, тэмсэлтэй гэшэб? Манай Хурамхаанда спортивна болон хүүгэдэй талмайнууд үгы шахуу. Тиимэ юумэнтэй болохо гэхэдэ, районой түб һууриндахи шадалтайшье, зөөритэйшье предприятинууд һургуулинуудта туһаламжа үзүүлнэгүй. Районой Совет зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд һургуулинуудта анхарал багаар хандуулна. Жэшээнь, районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Будуновые абажа хараа һаа, тэрэ өөрыгөө дээрэ тооложо, хэлсэгдэһэн сагтаа суглаандаашье ерэнгүй, хүн зониие хүлеэлгэдэг,— гэжэ Хурамхаанай найман жэлэй һургуулиин директор Е. Т. Цыденов эрид шангаар шүүмжэлбэ.— Районой түб һууриндa һургуулиин шэнэ байшан бодхоохоор болонхой. Ойрын жэлнүүдтэ манай һургуулиин хуушарһан байшан үмхиржэ унахадаа болохонь. Тэрээн соо үхибүүдые һургахань аюултай болошоо. Дары түргэн хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Конференци муу бэшээр үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Үгэ хэлэхэ хүнүүдшье олон байгаа. Партиин райкомой хүдэлмэри шүүмжэлэгдэһэн, саашадань тэрэниие мүнөө үе сагай эрилтэнүүдтэ хүргэхэ дурадхалнуудшье ороһон байна. Конференциин делегадууд КПСС-эй XXVIII съездын шиидхэбэринүүдһээ уламжалан гараһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар резолюци баталан абаа.

* * *

Шэнээр һунгагдаһан партиин райкомой түрүүшын пленум боложо, партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар **О. Ц. Дондупов**, секретаряар **Б. К. Бородин** һунгагдаба.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ШЭНЭ БҮРИДЭЛ

Партиин окружной комитедэй бүридэлдэ ородог гурбан райкомуудта удаа дараалан тоосоото-һунгалтын конференцинууд үнгэргэгдэжэ, коммунист-делегадууд тоосооото үе соо партиин районно комитедүүдэй ябуулһан ажал хүдэлмэри, мүн шэнэ үе сагта хойшодоо бэелүүлхэ зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр зүбшэһэн байнад.

Эсэстэнь партиин райкомуудай, тэрэнэй хиналтын комиссиин шэнэ бүридэл, окружной партийна конференцидэ хабаадалсаха делегадууд һунгагдабад.

Округ соогоо түрүүлэн Могойтын районно партийна организаци үнгэрһэн үе саг соо ябуулһан ажал хүдэлмэри тухайгаа тоосоһон, хойшодоо бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлһон байна. Партиин Могойтын райкомой хоёрдохи секретарь Б. Ц. Жамбалдоржиев тоосоото элидхэл хэбэ. Һүүлээрнь партиин райкомой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Е. Н. Лезинзон шалгалтын комиссиин тоосоое дурадхаа.

Удаань районно партийна организациин тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ эхилһэн байна. «Коммунизм» агрофирмын түрүүлэгшэ Д. Дулмаев, «Дружба» агрофирмын ахалагша хонишон С. Базарон, «Победа» агрофирмын тараан ажалай звеное даагша Ж. Ж. Цыбенова, Могойтын райсоведэй түрүүлэгшэ Б. Д. Базаров, партиин Агын окружкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Макаров, СССР-эй арадай депутат, «Могойто» гэжэ агропромышленна нэгэдэлэй генеральна түрүүлэгшэ Ц. Нимбуев болон бусад үгэ хэлэжэ, хойшодоо районно партийна организациин дайшалхы үүргэ яагаад дээшэлүүлхэ тухай һанамжануудсаараа хубаалдаһан байнад.

Конференци партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар, урдань райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшоор ажаллажа байһан А. Г. Романовые, хоёрдохи секретаряар эндэл үзэл сурталай таһагые даагшаар ажаллажа байһан Д. Б. Батоевые һунгаба.

* * *

Дулдаргада һаяшаг районно партийна конференци үнгэргэгдэбэ. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Д. Т. Тумунбаяров тоосоото элидхэл хэхэдээ, тэрэ районойнгоо ниитэ-политическа эмхиин мүнөөдэрэй ажал ябуулгада гүнзэгы шэнжэлэл хэхые оролдоо. Мүн конференциин үедэ районно организациин шалгалтын комиссиин тоосоон шагнагдаа. Партиин райкомой, шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ делегадууд хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхитэйгээр хабаадалсабад.

Шандали нютагай ажалай болон партиин ветеран О. Ж. Цыденов, «Родина» агрофирмын арендатор Б. Ж. Жамбалдоржиев, «Эрдэм» колхозой түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыпылов, партиин ветеран А. П. Магазинский, врач-нарколог К. Д. Дугаров, агропромой профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ П. Н. Капустин, Зүдхэлиин лунда һургуулиин директор Д. Б. Халтанова, партиин Агын окружкомой хоёрдохи секретарь Ц. Ц. Санданов тэдэнэй тоодо оролсонод.

Партиин Дулдаргын райкомой нэгэдэхи секретаряар Д. Т. Тумунбаяров дахяад һунгагдаба. Харин урда тээнь райкомой үзэл сурталай таһагые дааж ябаһан Д. Ч. Мункуев хоёрдохи секретаряар һунгагдаба. Б. Л. Бальжинимаев партиин райкомой хиналтын комиссиин түрүүлэгшээр һунгагдаба.

* * *

Эдэ үдэрнүүдтэ Агын районно тоосоото-һунгалтын партийна конференци үнгэргэгдэжэ, коммунистнууд өөһэдынгөө ябуулжа байһан ажал хүдэлмэридэ бодото сэгнэлтэ үгэһэн, мүн хойшодоо бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлһон байнад. Партиин Агын райкомой нэгэдэхи секретарь, РСФСР-эй арадай депутат Б. А. Пахтанов районно партийна организациин тоосоото элидхэл хэбэ.

Хүнхэрэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Д. Ц. Пурбуев, Гүнэйн XIX партийна съездын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Э. Жамсаранов, «Ага» гэжэ агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Ц. Ц. Батомункуев, Агын райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. Ц. Дугаров, Агын мебельнэ комбинадай директор В. Б. Дашиев, партиин Агын окружкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Макаров болон бусад партиин райкомой, шалгалтын комиссиин элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсабад.

Эсэстэнь, партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар Б. А. Пахтанов, секретаряар Д. Р. Бальжинимаева, хиналтын комиссиин түрүүлэгшээр Ц. Б. Дашинимаев гэгшэд һунгагдабад.

Районуудта үнгэргэгдэһэн тоосоото-һунгалтын партийна конференцинууд райкомой аппарадуудай тооень эли бодо үсөөрүүлээ. Зүгөөр, хойшодоо тэндэ ажалладаг хүдэлмэрилэгшэд ажахын, Соведүүдэй органуудай ажал хүдэлмэридэ оролсонгүй, харин гол түлэб үзэл сурталай талаар хүдэлмэриеэ эрид һайжаруулха зорилготой.

Б. ГАРМАЖАПОВ, манай корр.

Токарь Г. В. Вершинский судна бүтээлгын заводой 6-дахи цехтэ үнинэй ажаллажа байна. Олон жэлдэ эндэ хүдэлхэдөө хоорондоо харилсаата хэдэн мэргэжэл шудалжа, баян дүршэл шадабаритай болоо. Тиин халаан бүри даабари холо үлүүлжэ, хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оло дахин шалгаржа гараһан байха. Геннадий Варфоломеевич һурган хүмүүжүүлэгшэ юм. Тэрэнэй ажалай һургуули гараһан хүн эндэ олоор хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь Г. В. ВЕРШИНСКИЙ.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ХУБИТАЯА ОРУУЛХАЛ БАЙХА

Яруунын районой хонишод жэлэйнгээ дүнгүүдые һаяхан согсолбо. Үнгэрэгшэ хонишодой жэлдэ район дотор бүхыдөө 28 839 хурьгад абтаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 82 түл түлжүүлэгдээ. Хурьган бүхэнэй шэгнүүр эхэһээнь таһалагдахада 15,5 килограммда хүргэгдэһэн, хонин бүхэнһөө 3,2 килограмм нооһон хайшалагдаһан байха юм. Колхоз, совхозуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нооһо абаха түсэбөө 104,5 процент дүүргэһэн, зуун эхэ хонин бүриһөө 96,7 хурьга абажа түлжүүлһэн, хонидой тоо толгойе 96,8 процент бүрин бүтэнөөр харууһалһан «Победа» колхоз илаһанда тоологдоо. Энэ ажахыда дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдаһан байна. Хоёрдохи һуурида Яруунын совхозойхид, гурбадахи һуурида «Коммунизм» колхозойхид гараба. Үнгэрһэн жэлдэ «Юбилейный» совхозой хонишодой бригаданууд мүн лэ һайнаар хүдэлһэн гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ.

Хонишодой дунда жэлһээ жэлдэ түрүү зэргэдэ хододоо ябадаг Балдан-Дамба Эрдынеевич Ринчиновэй эрхилдэг хонишодой бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 123 хурьга абаһандаа, һүрэгөө бүтэн бүринөөр харууһалһандаа, нооһо хайшалха даабарияа 103 процент дүүргэжэ шадаһандаа районойнгоо чемпион болоһон байна. Энэмнай «Дружба» колхозой хонишон юм. Энэ ажахын түрүү хонишод Д. Ж. Чимитова, Б-Х. Ринчинова гэгшэд зуун эхэ хонинһоо 100 хурьга түлжүүлжэ, тушаажа, хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүрые эхэһээнь һалгаахадаа, 17—17,5 килограммда хүргөө.

«Победа» колхозой хонишодой зургаан бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 100, мүн дээшэшье хурьга абаһан байха юм. Эндэ социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан Бутидма Дондоковна Ринчиндоржиевагай даадаг бригадын гэшүүд, зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 109,4 хурьга абаа. Иигэжэ тэдэ район дотороо хоёрдохи һуури эзэлээ. Гурбадахи һуурида Ринчин-Нима Тудуповič Дубчиновай хүтэлбэрилдэг хонишодой бригадын коллектив гараһан габьяатай.

Районой 14 хонишод зуутанай зэргэдэ ороһон байна. Эдэнэрэй нэрэнүүдынь районой «Улаан туяа» газетын, Хүндэлэлэй самбарта бэшүүлэгдээ. КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой шанда хүртөө.

Эдэ хонишодой дүнгүүдые бахархан хаража байхадаа, районой бүхы 68 хонишод эдэнэр шэнгеэр хүдэлөө гэшэ һаань, ямар ехэ баялиг нэмэгдэжэ абтаха байгааб даа. Эндэ районой хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд үшөө дахин элишэлэгдэнэ ха юм. Нарһатын совхоз хонин бүхэнһөө ойролдоол 2 килограмм нооһо хайшалжа абаа. Тулдуунай совхоз үнгэрһэн жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 72 хурьга абаһан байна. Иимэ байдал районой мэргэжэлтэдэй һанаае зобоохо ёһотой бэшэ гү? Хонишодоор хүдэлхэ кадрнууд район дотор ото дуталдажа байдаг. Залуушуулые энэ шухала хэрэгтэ хабаадуулнагүй. Хонишодоор хүдэлдэг хүнүүдэй дунда мэргэжэлэй хэшээл үнгэргэгдэдэггүй байһаниинь харамтай.

Эхэ хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэри ехэл хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэнэ. Эндэ олон хонид үхэһэн хурьгадые түрэдэг байна. «Победа» колхозой хонишодой дүй дүршэлыень хайшан гээд олоной дунда нэбтэруулхэб гэжэ бодомжолхоор болоол хаш.

1990-91 оной социалис уялганууд баталагдан абтаба. Ерэхэ үбэлжэлгые амжалтатай һайн үнгэргэхын түлөө хонидоо таргалуулха, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эмхитэйгээр хабаадаха гэшэ хонишон бүхэнэй нанин уялга болоно. Зооветеринарна эрилтэнүүдые наринаар сахихын тула хонишодой дунда һуралсал хэрэгтэй. Эхэ хонидоо үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ саг соонь үнгэргэжэ, бата бэхи үндэһэ һуури табиха шухала. Энэмнай эгээл шухала ажал болоно бшуу.

Яруунын районой хонишод һүрэгэйнгөө тоо толгойень 88 мянганда хүргэхэ, зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 83 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүхэнһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалжа тушаахa зорилготой удаадахи жэлэйнгээ «богоһо» алхан оробо. Эдэ уялгануудые дүүргэбэл, Яруунын районой хонишод эдеэ хоолой программа дүүргэхэ хэрэгтэ яһала ехэ хубияа оруулха гэжэ һананаб.

Э. БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Президентын Указ

БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМАЙ БАРИЛГАДА БА ТЭРЭНИИЕ БҮХЫДЭНЬ САГ ҮРГЭЛЖЫН АШАГЛАЛГАДА ... ГЭДЭ СОЮЗНА БА РЕСПУБЛИКАНСКА МИНИСТЕРСТВ... ДЭЙ, ЗАХИРГААНУУДАЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ, ЭМХ... ДЭЙ ИЛАНГАЯА ШАЛГАРҺАН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШ... СССР-ЭЙ ОРДЕН БА МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ...

Байгал-Амарай түмэр замай барилгада ба тэрэниие бүхыдэнь саг үргэлжын ашаглалгада оруулха хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулһанай түлөө шагнаха:

СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствэһээ

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ОРДЕНООР

Гордейчик Николай Григорьевичые — Хойто-Байгалай санитарно-эпидемиологическа районно станциин ахамад врач, Буряадай АССР.

СССР-эй Ой модоной промышленностиин министерствэһээ

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН II ШАТЫН ОРДЕНООР

Мороков Анатолий Владимировичые — «Забайкаллес» нэгэдэлэй Онохойн ой модоной промышленна комбинадай станочник, Буряадай АССР.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Жан-Фу-Сан Юрий Николаевичые — «Забайкаллес» нэгэдэлэй Сэлэнгын ой модоной баазын станочник. Буряадай АССР.

СССР-эй Хабсаралгын ба тусхай барилгын хүдэлмэриин талаар министерствэһээ

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ОРДЕНООР

Шевелев Виктор Ивановичые — «Электромонтаж» нэгэдэлэй «Востоксибэлектромонтаж» трестын Улаан-Үдын хабсаралгын управлениин электро-хабсаргагшадай бригадир, Буряадай АССР.

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Бурлаков Анатолий Васильевичые — «Электромонтаж» нэгэдэлэй «Востоксибэлектромонтаж» трестын Улаан-Үдын хабсаралгын управлениин мастер.

Материально-техническэ хангалгын талаар СССР-эй гүрэнэй комитедһээ

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Агафонова Антонида Андреевнае — Буряадай Гол территориальна управлениин үйлэдбэриин-техническэ хэрэгсэлэй продукциие оптоор худалдаха предприятиин Буряадай участогай начальник.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Архипова Валентина Дмитриевнае — Буряадай Гол территориальна управлениин үйлэдбэриин-техническэ хэрэгсэлэй продукциие оптоор худалдаха Буряадай предприятиин кладовщик.

Белоруссиин ССР-һээ

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

Скакун Владимир Гавриловичые — «Белбамстрой» барилга-хабсаралгын 251-дэхи управлениин трубануудые табигша, Буряадай АССР.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Вайнилович Леонид Викторовичые — «Белбамстрой» барилга-хабсаралгын 251-дэхи Управлениин начальник, Буряадай АССР.

Мисюченко Виктор Николаевичые — «Белбамстрой» барилга-хабсаралгын 251-дэхи управлениин машинист, Буряадай АССР.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ОРДЕНООР

Берькович Евгений Захаровичые — «Белбамстрой» барилга-хабсаралгын 251-дэхи управлениин ахамад инженерэй орлогшо, Буряадай АССР.

Грибанов Валерий Георгиевичые — «Белбамстрой» барилга-хабсаралгын 251-дэхи управлениин үйлэдбэриие эрхилэгшэ, Буряадай АССР.

Петровецкий Петр Николаевичые — «Белбамстрой» барилга-хабсаралгын 251-дэхи управлениин хабсаргагша, Буряадай АССР.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Герматко Сергей Викторовичые — «Белбамстрой» барилга-хабсаралгын 251-дэхи управлениин экскаваторай машинист, Буряадай АССР.

Грибанова Людмила Федосеевнае — «Белбамстрой» барилга-хабсаралгын 251-дэхи

Совет орон дотор

ТАМБОВ. Баруун Германиин «Штрайф» ба «Бизон» гэһэн фирмэнүүдтэй баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор баригдаһан Бокинско хабсаргагдамал гэр барилгын туршалгын комбинадай коллектив шэнэ технологи ашаглана. Эндэ дүрбэн жэл соо дүрбэн мянга шахуу бууса шадарай гэрнүүд баригдаа юм. Мүнөө үедэ эндэхи хүдэлмэрилэгшэд байрын гэрнүүдһээ гадна социально-соёлой болон һуудал байдалай объектнуудые баридаг болонхой. Моршанска районой «Заречный» гэжэ шэнэ совхозой механизаторнууд болон малшад һая ашаглалгада тушаагдаһан шэнэ һуурин тосхондо байрладаг болоо. Найман гэр, һургуули, хүүгэдэй саад, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын байшан, совхозой конторо, столово тэндэ баригданхай.

ТАЛЛИНН. «Хүн ба биосферэ» гэһэн программын хэмжээгээр байгуулагдаһан, дэлхэйн биосферын 283 заказнигуудай нэгэниинь гэжэ Моонзундые хуулитаар соносхоһон сертификат ЮНЕСКО-гэй штаб-квартираһаа Эстониин эрдэмтэд абаа һэн. Балтиин далайдахи Сааремаа, Хийумаа, Муху, Вормси гэһэн дүрбэн томо аралнууд ба мянга шахуу жэжэ аралнууд хадаа онсо шухаг хизаар болоно. Тэндэ хоморой янзын ургамалнууд болон шубууд үсөөн бэшэ, харин байгаалинь тон үнжэгэн юм. Мүнөө үедэ эрдэмтэд эдэ аралнууд дээрэ шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэнэ, байгаали хамгаалха талаар эрдэмэй түб байгуулжа байнхай.

ЛЮДИНОВО. (Калужска область). Область дотороо эгээ түрүүлэн «Людиновский» совхоз хартаабха хуряалгые түгэсхөө һэн. Хүршэ ажахынуудта хура бороогой адли орожо байгаашье һаань, эндэ гектар бүриһөө 125 центнер хартаабха суглуулагдаа. Энэнь районой бусад ажахынуудта хуряагдаһанһаа һураггүй ехэ болоно. Совхоз гүрэнэй захил сүм дүүргээд, 100 тонно шахуу продукци хотын худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта дамжуулаа һэн.

Ургаса амжалтатайгаар хуряахадань тепловоз бүтээлгын заводой инженернүүд болон конструкторнууд туһалаа һэн. Мүнөө хотын олохон хүнүүд бүлэгүүдые эмхидхэжэ, совхозуудай полинууд дээрэ амаралтаяа үнгэргэдэг болонхой.

Мүнөө жэлдэ тэдэнэр комбайнуудые хангаһан, хартаабха илгаха пунктда хүдэлһэн байгаа. КПСС-эй горкомой хиналтын комиссиин түрүүлэгшэ А. Балабаев отрядые толгойлоо һэн.

Митинг үнгэргэдэг талмай дээрэ бэшэ, харин уһанда абтаһан поли дээрэ коммунистнууд ажаллажа шадаха байһанаа батадхаба.

ЛЬВОВ. Буд нэхэлгын ба хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай Львовско обком энэрхы сэдьхэлэй жаса байгуулаа хай. Материальна талаар хүшэр хүндэ байдалда ороһон гү, али хүдэлмэригүй үлэһэн хүнүүдтэ тэдэ туһалха юм.

БУРЯАД ХЭЛЭНЭЙНГЭЭ БАЯЛИГЫЕ УЛАМ БАДАРУУЛАЯ

Манай газетын һайндэрһөө хэгдэһэн репортаж

...ИМЭ ҺАЙНДЭР МАНАЙ ГАЗЕТЫН ТҮҮХЭ-...ТҮРҮҮШЫНХЕЭ БОЛОО ЁҺОТОЙ. ТИИМЭ-... УРДА ТЭЭНЬ БИДЭНЭР БУЛТАНАЙ ...ХЭЛЭЭ НИЛЭЭДШЬЕ ХҮДЭЛҺЭМНАЙ ...ТОСОТОЙ. ХҮН СУГЛАРХА ГЭЭШЭ ГҮ? ...СОО МИИЛ 50—100 ХҮНЭЙ ЭНДЭ-ТЭНДЭ ...ШООД ҺУУГАА ҺАА, АЯГҮЙЛ ДАА. ...ОКТЯБРИИН 9-дэ МАНАЙ ҺАЙНДЭРЭЙ БО-...ЛО ТУХАЙ СОНОСХОЛНУУД РЕСПУБЛИ-...Н ГАЗЕТЭНҮҮДТЭ ХЭДЫ ДАХИН ДАБТАГ-...КА, РАДИО, ТЕЛЕВИДЕНЕЭРШЬЕ СОНОС-...ОО ҺЭН. УРЯАЛНУУДШЬЕ ЯҺАЛА ЭЛЬ-...ДЭҺЭН БАЙХА.

...сэлнай бэелхэнь болтогой!

...6 час 30 минута, ...үшөөшье үсөөн. До... тиимэшье һайн бэ... 10 минута. Ногоон ... буудалһаа нааша ...р һубарилдажа бай... ...той тоо ...гэ мэдэхэдэ... һураггүй нэмэшэһэн ...дүгүй үерэй долгиндол ...өбхысэ хөөрэжэ, Хоца ...шэй театрай урдахи ...үргэлжэдэнь эзэлээд, ...нь эршэтэйгээр ху... ...орожо байба.

...бага һэгшэбэбди. Тии... ...таараа залшье дүүрэ... ...дүүрхи зэйгаар хүн ...дээрээ зогсобо. До... ...шье үнгэрһэншье хой... ...суубаһан зандаа, үү... ...лдэг театрай эхэнэр... ...хомдожо ерэгшэдые ...баатай болоо.

...зүүгаад һууритай зал соо энээнһээ хоёр шахуу дахин олон зон ороһон байгаа бшуу. Тиигээдшье долоон саг багта урилгагүйшье олон зон орошоһон байна. Үлэжэ ерэгшэдэй, гартаа урилгатайшье һаа, зал соо багтаха аргагүй болоходонь, харамтайшье байгаа. Тэдээнһээ хүлисэл гуйя. Саашадаа иимэ хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэхэдээ, эдэ бүгэдые зүб тээшэнь шиидхэхээ оролдохобди.

Үшөө иигэжэ һанагдаа. Октябриин 10-най байдалаар Улаан-Үдэдэ манай газетэдэ сройдоол зуугаад гаран захил хэгдэнхэй байна. Харин һайндэртэмнай мянга шахуу хүн ерээ ха юм. Иимэ эбтэйгээр ерэһэндээл адли, газетэдэмнай бэшүүлжэрхеэ һаань, һайн лэ хаш. Энэ хүсэлэймнай бэелхэнь болтогой!

Дэбжэлтын үе саг

...иимэ олоороо суба... ...омогорхомсоршье ...Буряад үндэһэн хэб... ...малай болохо «Буряад ...арадай дэмжэхэтэй ...ал.

...захань хоёр шухала ...уудтэй манай һайн... ...дэв.

...лдэр Буряад оро... ...засагай дээдын зур... ...радай Совет Социалис ...ын гүрэнэй бүрин эр... ...тухай деклараци ба... ...йна. Тэрээн соо бусад ...уудай дунда полити... ...шанар ехэтэй зүйл ...гэбэл, буряад хэ... ...гүрэнэй хэлэн гэжэ со... ...оо. Эдэ ушарнуудаар ...амаршалнаб,— гэжэ ...хин дээрэ «Буряад ...газетын редактор, Бу... ...ССР-эй Верховно Со... Түрүүлэгшын орлогшо ...армаев хэлээ.

...шье һэн гэлэй, теэд ...документын али зэр... ...хы һүлдэ шэнжэтэйень ...амилхадашье аятай ...

...нэгэ шухала үйлэ хэ... ...үдэрнүүдтэ тохёолдоо. ...СССР-эй Буддын ша... ...X бүгэдэ хуралдаан ...Урда тээнь иимэ юһэн ...болоһыень гансал ...мэдэһэн байгаа. Ёһо... ...лэ манай һайндэрэй ...захань СССР-эй буд... ...шэнэ хамбатай ...һэн.

...гүрэнэй бүрин эрхэ... ...СССР-эй буддын ...съезд. Буряа... ...нэн һониной һайндэр. ...нэй таһаршагүй хол... ...байжа, нэгэ доро ...нинь гайхалтай бэшэ.

...оронэй Верховно ...сессиин ээлжээтэ ...хүдэлмэриин дүүрэм... ...һайндэртэ ерэһэн арадай ...Д. Б. Рыбдылсэй, ...Чойбоновой, Р. Б. Гарма... ...бусадэй шэрэй... ...болоһон халуун ...хөөрэлдөөнэй тэмдэг ...болобо.

...СПТУ-гай директор ...Базарович Рыбдылов ...гараба.

...дэнхай республика болобо гээшэбди. Иимэ гүрэндэ нэрээ үгэһэн арад түрэл хэлэеэ һайн мэдэхэ, соёлоо хүгжөөхэ ёһотой. Харин бүрин эрхэтэ байдалтай болоошье һаа, хэлэеэ мэдэхэгүй зонтой республика удаан болонгүй бутарха. Тиимэһээ түрэл хэлэн дээрээ гарадаг иимэ газетэ абадаг, уншадаггүй һаа, юун республика болохобибди, нүхэд?— гэжэ Д. Б. Рыбдылов нилээд эридшэгээр тэбшолон эсүүгаад, һууридаа бусажа һууба. Доржо Базаровичай голхорые ойлгохоор һэн. Тэрэ һүүлэй жэлнүүдтэ манай газетын эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэдэй нэгэн болонхой юм. Түрэл хэлэнэйнгээ, соёлойнгоо хуби заяагаар һанаата болоһон тэрэнэй статьянуудые республикын хүн зон һайн мэдэхэ. Хүтэлбэрилдэг СПТУ-гайнь аграрно-национальна лицей болохо тухай мэдээн һаянай дуулданхай.

Һайндэрые зонхилон хүтэлэгшэд Содном Хажитов, Бато Баяртуев түүхын эрдэмэй гурбан докторые зоной урда гансата дуудажа гаргаад, Буряад оронойбүрин эрхэтэ байдал тухай һанамжануудаа хэлэхыень дурадхаба. Гурбуулаа Буряадай Эрдэмэй түбэй хүдэлмэрилэгшэд.

Г. Л. Санжиев:

— Мүнөө үедэ гоё һайхан юумэ болоно гээшэ. Монгол угсаатан эртэ урдынгоо түүхые мартаад, эзэн Чингисээ арсаад байтараа, нэгэ мэдэхэдээ, бүрин эрхэтэ гүрэн болошобобди. Теэд арай шамай бүрин эрхэтэ гүрэн гэжэ бэшүүлһэн аад, олон хуби боложо хубааралад, зүүн-баруун, урда-хойто гэжэ байжа бээ хадхалсахабди. Энэ заншалаа орхёод, нэгэн арад болохо ёһотойбди. Энэ талаар дэсэн ехэ үүргэтэй гэжэ һүзэгтэнэй хуралдаан дээрэ хэлэгдээ. Энэнь зүб. Харин минии һанахада, энэ талаар «Буряад үнэн» газетэ бүри ехэ удха шанартай гэхэ байнаб.

Ш. Б. Чимитдоржиев:

— 1937 ондо холые харахагүй гүрэнэй дарганар Буряад-Монголой республикые 3 хуби болгожо таһалаа һэн. Энэнь багадаад, 1958 ондо арад зоной һанамжые огто һурангүйгөөр 1923 онһоо республикынгаа зүүжэ ябаһан түүхэтэ нэрые «Монголой» гэһэн хубииень усадхажа хаяа. Мүн 1974 он болотор аймагууд байһанаа, баһа нэгэ «сэсэн» хүнэй дурадхалаар районууд болошоһон юм. Иигэжэ буряад арадаймнай һүр һүлдые һүнөөхэ гэһэн политика удаа дараалан бэелүүлэгдээ бшуу. Мүнөө хубилган шэнэдхэлгын үедэ бүдүүлигээр хазагайруулагдаһан олон юумэнэй жэнхэни түхэлдөө орожо байхада, үсэгэлдэр Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ, «Буряад-Монголой» гэһэн республикын түүхэтэ нэрые бусааха тухай дурадхал буруу һургагдаба. Тэндэ һууһан депутадууд энээниие зүб тээшэнь юундэ шиидхээгүй юм? Гансал 3 депутат юундэ энээниие дэмжээб? Иимэ ноёд бидэниие һайнаар ударидан ябажа шадахагүй. Буряад-Монголой ассоциаци байгуулая. Үндэр тушаалтадай урда доро дохингүй, шангаар хөөрэлдэе,— гээд дүүргэхэдэнь, суглараагшад альга ташалгаар угтаба.

Р. Е. Пубаев:

— Эрхим хүндэтэ Буряад-Монголой эрхэтэд! Монгол угсаатанай ехэ һайндэр — «Монголшуудай нюуса тобчиянай» 750 жэлэй ойн баяр 1990 ондо болобо. 30 гаран, 40-өөд жэлэй саана хуушан монгол бэшэгтэй номуудтай һаа, Монголдо түрэлтэй һаа, айжа, нюужа ябадаг һэмди. Иимэ саг үнгэрөө, арад байһан эрхээ онсо һайханаар ашаглаха саг ерээ. Шажантанай суглаан боложо, һайн шиидхэбэринүүдые абаа. Буддологическа ассоциаци Улаан-Үдэдэ тогтохоёо байна.

Гурбан ахамад эрдэмтэдэй абьяастай халуун үгэнүүдэй һүүлээр һайндэрнай бүри ульгамдаа ороо һэн. Даншье һаа политическэ шэглэлтэй байгаа гэжэ гү? Теэд политикаар сүм нэбтэрһэн сагта ондоо байхань аргагүйл даа. Эдэ бүгэдые манайшье газетэ түтэс харуулжа байха уялгатай гэжэ һанагдана. Хурсаар, байһан соонь, нюултагүй үнэнөөр харуулха бүреэ «Буряад үнэмнай» нэрэдээ хүрэдэг болоно, уншагшадтаа һайшаагдадаг, олоор захигдадаг болохо зэргэтэй.

2. СССР-эй арадай артист Д. Ц. Дашиев.

ябаха бүри зураглагдаһан үйлэ хэрэгүүдэй холодохо бүри газетэдэ һонирхол дээшэлжэ захалдаг. Тэрэ сагта толилогдоһон материалнууд түүхын сэгнэшэгүй баримтануудболоно ха юм.

Иимэ ушар шэнжэ манай газетын бүхы 69 жэлдэ хабаатай гэжэ бүри театрай газаадахи гэшхүүр өөдэ гаража ябахадаа, һанахаар байба. Тэрэнэй хоёр захаар нэгэ бахана дээрэнь — хуушан монголоор, нүгөөдэ дээрэнь — ород үзэгүүдээр «Буряад үнэнэй» һайндэр» гэжэ бэшээтэй. Түрүүшынгээ 10 жэлдэ газетэмнай монголоор гарадаг һаа, хожомынь латада орожо, дайнай урда тээ ород үзэгөөр барлагдадаг болоо һэн.

Гушаад жэлэй туршада манай газетэдэ фотокорреспондентээр Сергей Цыдеевич Балдуев хүдэлдэг юм. Тэрэнэй хүлөө табяагүй газар республика соо хомор байха. Театрай хоёрдохи дабхарай танхим соо тэрэнэй фото-зурагуудай ехэхэн выставкэ дэлгээгдээ. Республикын габьяата хонишод, һаалишад, механизаторнууд, уран зураашад, һиилүүршэд, артистнууд, зохёолшод, БАМ-ай барилгашад тэрэ зурагууд дээрэ буулгагданхай. Социалис Ажалай Геройнууд А. Бондарь, И. Варшавский гэгшэд Куанда станци шадар алтан залгалаа табижа харагдана. Үбгэн, һамган Дашанима, Зинаида Сундуевууд, дэлхэйн чемпион Борис Будаев, Улаан-Үдын 46-дахи, 47-дохи кварталнуудай олон дабхар гэрнүүд, республиканска больница соо боложо байһан онсо орёо операци... Эхилхынь урда тээ, забһартань выставкэ харагшад олон байба.

«Будамшуу» — манай газетын эгээл һонирхолтой ниитэ гаршагуудай нэгэн гэжэ бүхы республика соо хэлсэдэг. Нилээд олон мэхэшэд тухай, гүрэнэй, эрхэтэдэй зөөридэ обтогшод, олоной дунда, гэртээшье хэрүүл шууяа татагшад тэрэнэй шогтой хурса гуурһанда орёолсдожо, һэгээ сроторoo шүүмжэлүүлһэн байха. Тиимэһээ үүдэ оромсоор һайндэртэ хабаадагшадые Буряадхан оронсоо нютагтай Будамшуу угтажа, хургаяа сэхэ урдаһаань тулаад: «Та «Буряад үнэнөө» захла гүт?» — гэһэн асуудал табина. Энэ плакадые театрай уран зурааша П. Н. Плохаев Р. Абидуевай эскизээр бүтээгээ юм байна.

5. Газетын редактор Р. Б. Гармаев саашанхи зорилгонууд тухай хөөрэнэ.

Зугаа наадан

Энэл үдэшэ «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэд номой лотерей үнгэргөө. А. Дюмагай, М. Алдановай номуудай суглуулбарида, «Библиотека сатиры и юмора» гэһэн суглуулбарида — дүн хамта «Огонек» журналай хабсаргалтын 30 комплектдэ захил хэхэ эрхэнүүд наадагдаһан байгаа.

Нэгэ столой саана мүн лэ «Союзпечать» предприятиин хүдэлмэрилэгшэд «Буряад үнэндэ» захилнуудые абаһан байна. Зүгөөр забһарай богони дээрэһээ номой лотерей, захил абалга тухай олон зон мэдэнгүй үлөө хаш. Лотерейн дүнгүүд октябриин 11-нэй номерто 4-дэхи нюурта гараа гэжэ һануулая. Биледүүдые худалдаһанай түлөө ороһон 300 түхэриг мүнгэниинь Улаан-Үдын 3-дахи интернат-һургуулиин (Геологическа гудамжа) хүүгэдтэ элдэб хэблэлнүүдтэ захил хэхын тула дамжуулагдаа.

Забһарлалай үедэ һонирхомоор, «Буряад үнэн» газетэдэ урда тээнь гараһан эрхим материалнууд, редакциин ажабайдалые, журналистнуудые харуулһан фото-зурагууд дэлгээгдээ. Материалнуудай олонхинь Буряадай түүхэ, соёл, заншалда зорюулагданхай.

Газетымнай соёлой таһагай зүгһөө поэдүүд Цырендулма Дондогой, Булат Жанчипов хүдэлмэреэ яагаад хубилгажа, шэнэ жэлдэ буряад соёлой талаар һонирхолтой ямар темэнүүдые тайлбарилхаар бэлдэжэ байһан тухайгаа хөөрөөд, өөһэдынгөө шүлэгүүдые уншаба.

Һайндэрэймнай уран һайханай тала нилээд һонин байгаа гэхэ байнаб. Эгээл эхиндэнь «Үншэн сагаан ботогон» гэжэ урданай буряад дууе Буряадай радиогой диктор, СССР-эй спортын мастер Бато Дашинамжилов дуулажа, харагшадай магтаалда хүртөө.

Манай газетэ хүсэтэй гэгшын хоёр далитай, найдамтай гэгшын хоёр тулгатай юм. Энэмнай хадаа зүүн зүгтэ — Хэжэнгэ, баруун зүгтэ — Захаамин болоно. Эгээл тэндэ манай эгээл олон уншагшад ажаһуудаг, эгээл тэндэһээ редакцидамнай унаган буряад хэлээр бэшэһэн бэшэгүүд ерэдэг байха юм.

Бурхан тааруулдаг юм гү, манайшье һайндэрые хүсэтэйшье гээ һаа, хүсэтэй, найдамтайшье гээ һаа, найдамтай хоёр хүбүүд гурбан часай туршада хүтэлбэрилжэ гараа юм. Нэгэ тээһээнь — манай тулга болохо Захааминай хүбүүн, Буряадай ССР-эй габьяата артист Содном Хажитов, нүгөө тээһээ — Хэжэнгын хурса мэргэн хүбүүн, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Бата Баяртуев.

— Ямар халуунаар угтаба гээшэбта? Үүр сайтар дуулагдаха болохонь хаш. Энэ үдэшэ ехэ һайхан хэрэг боложо байна. Нюдэндөө галтай, улаан хасартай болоһон зониие харахада, урматай. «Буряад үнэн» бидэниие суглуулба гээшэ. Хэлэхэ юумэн байбашье, дууша хүн хэдэа хоолойнгоо һөөлдэхэһөө урид дуулаад үгэһүүб,— гэжэ СССР-эй арадай артист Дугаржаб Дашиевай дурадхахада, арсаха зон байбагүй. Анатолий Андреевэй «Эхэ тухай дуу», «Инаг дуран — мүнхэ гэрэл», Сергей Манжигеевэй «Шамхандаа», Матвей Чойбоновой үгэ дээрэ бэшэгдэһэн «Ноёхоной аялга» гэһэн дуунуудые суута артист нэгэ зулаар дуулаад орхибо. Һүүлээрнь Дугаржаб Дашиевай «Үргэн Ононой эрьедэ» гэһэн дууе гүйсэдхэхэдэнь, Буряадай АССР-эй арадай артист Цыден-Еши Бадмаев хатараад, һүүлээрнь — миил Пагмахан аад, Джульетта гэһэн нэрэ шэлэһэн буряад басаган тухай шог ёгто шүлэг уншажа, олониие баясуулаа.

Будамшуу боложо, зоной урда гараад, хэдэн дуу бариһан Михаил Елбонов онсо һайшаагдаа. Гадна Сэрэмжэ Уладаеватай хамта тэрэ Д. Дылгыровэй зүжэгһөө нэгэ хэһэгтэ наадаа. Арадай эмшэн М. Чойбонов шүлэгүүдээ уншаа, дууушан Дулгар Дамдинова гурбан дуу гүйсэдхөө. «Тахуунайһаа» хэһэг гүйсэдхэһэн 1-дэхи буряад интернат һургуулиин драмколлектив нэрьемэ альга ташалгада хүртөө. Урда тээнь тус интернат һургуулиин директор Ж. Б. Санжиев амаршалгын үгэ хэлээ һэн.

Уран һайханаймнай программада «Уряал», «Тоонто», «Лотос», «Байгалай долгинууд» ансамбльнууд, «Хара моритон» гэһэн зүүн зүгэй тулалдаа эрхилэгшэ бүлэг, Буряад драмын театрай залуу артистнууд Эржена Цыдыпова, Саян Жамбалов гэгшэд хабаадаа. Харин забһарлалай үедэ буряад хубсаһанай шэнэ модельнүүдые «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд харуулаа.

3. Эрдэмэй докторнууд Г. Л. Санжиев, Ш. Б. Чимитдоржиев, Р. Е. Пубаев һанамжаа хэлэнэ.

4. «Лотос» ансамблиинхидай гүйсэдхэһэн энэдхэг хатар.

Манай түүхэһээ

1991 оной эсэстэ газетэмнай байгуулагдаһаар 70 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэнь. Мүнөөдэр, октябриин 9-дэ, манай газетын 18557-дохи номер гараба гээшэ гэжэ Р. Б. Гармаев өөрынгөө үгэ соо һануулаа һэн. Үнэхөөреэшье түрэл газетэмнай түрэл арадтала нэгэ хуби заяатай 69 жэл соо байгаа. Саашань редактор 1921 ондо Шэтэдэ гаража захалһан «Шэнэ байдалһаа» эхилээд, газетынгээ түүхые тобшоор хөөрөөд:

— Иимэ олон зоной, буряад угсаатанай манай һайндэртэ ерэһэндэ баярлангүй байхын аргагүй. Буряадай Совет Социалис Республикын эрхэтэд байһанаа мэдэрэе!— гээд, сэдьхэлээ хүдэлгэн уряалба.

Газетын наһан — нэгэ үдэр гэдэгые буруушаахаар. Түргэн хуушаржа, түрүүшээр һонигүй шэнги болодсгшье һаа, сагай

1. Һайндэрэй үедэ театрай зал соо.

Тобшолол

Иимэ һайндэрэймнай түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ байһан хада программамнай нэгэ бага унжагайрхаа һанаа, тиимэһээ үгэ хэлэхээр хараалагдаһан зарим зондо сагай багадаһаниинь харамтай. Теэд иимэ һайндэр саашадаа үшөө болохо ааб даа гэжэ тэдэнэй һанааень заһая. Удаадахи ушарта энэ үдэрэйнгөө дүй дүршэлые заатагүй хараада абажа, түсэблэһэнөө дүүргэхэбди.

Энэ һайндэр амжалтатайгаар үнгэрбэ гээшэ. Бидэнэр, журналистнуудшье, урмашажа, уншагшад, харагшадай сэдьхэлэйнь халуун дэмжэлгэ, һайшаалда хүртэһэмнай эрхим. ҺАЙНТА ДАА! ҮНЭН ЗҮРХЭНҺӨӨ БАЯР ХҮРГЭНЭБДИ.

Манай газетэдэ захил абалга шиидхэхы хаһадаа оронхой. Үнэ сэнгэй нэмэһэн ушарһаа урда жэлнүүдэй энэ үеынхидэ орходоо, һураггүй үсөөн хэһэг захигдаа. «Буряад үнэн» газетэмнай гансал редакциимнай мэдэлэй юумэн бэшэ, харин бүхы буряад соёлой, буряад угсаатанаймнай толи бэшэгынь, сэгнэшэгүй баялигынь байха ёһотой гэжэ ойлгообди. Тиимэһээ түргэнөөр лэ манай газетэдэ захил хэхыетнай уряалнабди. Энээнһээ хойшо та бүгэдэнһөө бүри олон бэшэг, тодорхой дурадхалнуудые абажа байхабди гэжэ найдая. Нэгэн соёлтой, нэгэн гарбалтай арад байһанаа мэдэржэ, буряад һүлдээ бадаруулан дэбжүүлээе, нүхэд!

Н. БАДМАРИНЧИНОВ,

С. БАЛДУЕВ, В. ГАРМАЕВ хоёрой фотонууд.

ТАСС · АПН
...ХИЛЫН СААНАҺАА

...УЛААН-БААТАР. Октябрийн революциин ээлжээтэ ...зорюулагдаһан монгол-...ханi барисаанай зан-...дала үдэрнүүд түни түб-...эр эхилээ.

...Хоёр оронойхоорондохи ...ёhоной һайн харилсаануудай заншалнуудые ...арьбадхаха, совет ...дтай бэелүүлэгдэдэг хани ...аас хүндэлхые уряал-...ажалшад болон залуушуулда зорюулагдаһан хандалга суглаанда хабаадагшад баталан абаба. Һаяхан Монголой ниислэлэй түбтэ оршодог В. И. Ленинэй хүшөөе танигдаагүй хүнүүдэй удха ушаргүйгөөр һандаргаһан ябадал тэрээн соо буруушаагдана.

Һүүлэй үедэ хэблэлдэ Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй нэрээр шүүмжэлэл нэгэтэ бэшэ хэгдэһэн байгаа. Совет-монгол хани барисаанай ажал ябуулга тушаа шүүмжэлэл баһал хэгдээ. Хоёр оронойажабайдалда боложо байһан гэмгүй һайн хубилалтануудые хараада абажа, эдэ эмхинүүдэй хүдэлмэридэ шэнэ онол аргануудые бэдэрхэ шухала.

Энэ асуудалда зүбөөр хандаха талаар «Үнэн» газетэ жэшээ харуулна. Монгол ба совет арадуудай хоорондохи олон жэлэй хани барисаа үндэһэ баримтагүйгөөр халдаха ябадалһаа эрид шууд хамгаална. Газетын статьянууд монгол обществодо сэгнэгдэдэг байна. Программын ёһоор ород хэлэнэй конкурснууд, олимпиаданууд, кинофестивальнууд үнгэргэгдэхэ, элдэб выставкэнүүд хүдэлхэ юм.

Ниислэлэй «Ард» кинотеатрта совет уран һайханай ба баримтата фильмүүдэй фестиваль эхилэнхэй.

УЛААН-БААТАР. МНР-тэ арадай хиналтын комитет болюулагдаа һэн. МНР-эй Арадай Ехэ хуралай үгэһэн даабариин ёһоор гүрэнэй Бага хурал иимэ шиидхэбэри абаа юм.

МОНЦАМЭ-гэй мэдээсэлэй ёһоор, саг үргэлжэ хүдэлдэг парламент ойрын ерээдүйдэ дэлгүүрэй харилсаануудай эрхэ байдалда хүдэлхэ үүргэтэй ниитын хиналтын шэнэ эмхи байгуулха юм.

ГАВАНА. Кубын Компартида «Общественн политическэ ба революционно манлайе нарижуулгада шэглүүлэгдэһэн» эмхидхэлэй болон байгууламжын талаар горитой хубилалтануудые үнгэргэхэ тухай эндэ соносхогдонхой. Партиин хүдэлмэриин гансал онол аргануудта иимэ хубилалтанууд болохо бэшэ юм. Аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй тоо дунда зэргэнь 50 процент хороогдохо зэргэтэй.

Ерэхэ жэлдэ болохо ёһотой IV партиина съездэдэ бэлдэхэ талаар комиссиин заседани дээрэ энээн тухай шиидхэбэри абтаа һэн. Ф. Кастрын түрүүлэлгэ доро үнгэрһэн энэ заседанида Компартиин бүхы хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа гэжэ «Гранма» газетэ мэдээсэнэ.

«Гүрэнэй засаг бүридхэдэг элдэб албан зургаануудые, эмхи зургаанууд болон һалбаринуудые ёһын тэдысэ хүтэлбэрилхэ бэшэ, харин түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партиина организацинуудай хүсэлэл оролдолгонуудые элсүүлхэ талаар партиин хүдэлжэ эхилхэ гээшэ хубилалтануудай гол зорилго болоно гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

БЕРЛИН. «Германиие хүгжэн һалбарһан, эрхэ сүлөөгэй ба амгалан тайбан байдалай орон болгохо хүсэлтэйбди»,— гэжэ федеральна канцлер Гельмут Коль мэдүүлбэ. Табан шэнэ федеральна газарай ландтагта (газарай парламентнууд) үнгэргэгдэхэеэ байгаа һунгалтануудтай дашарамдуулан, Нойбранденбургда һунгалтын урдахи митинг дээрэ тэрэ үгэ хэлээ һэн. Хотын 5 мянган хүн зон митингдэ байгаа.

Немецүүдтэ тон шухала түүхын шатада орон доторхи асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ гээшэ ехэ шухала. Урданай ГДР-эй газар дээрэхи харгынуудые заһабарилха, телефонно һайн сеть байгуулха шухала гэжэ тэрэ заагаа. Дэлгүүрэй ажахы гээшэ мүнөөнэй обществын эгээл эрхим онол арга гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Хемницэдэ болоһон митинг дээрэ христианско-социальна холбооной түрүүлэгшэ Тео Вайгель үгэ хэлээ һэн. «Германиин нэгэдэлэй жасаһаа» Зүүн Германиин шэнэ газарнуудта 1994 он болотор хугасаада 115 миллиард марка үгтэхэ юм гэжэ тэрэ мэдээсээ. Пенсионно хангалгада, Германиин зүүн хубидахи хото городуудые һэргээн шэнэдхэлгэдэ ба хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ мүнгэн зөөри хубаарилагдахаар хараалагдана.

...(ТАСС).

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХИТАДАЙ АРТИСТНАР АЙЛШАЛНА

Буряад ороной ниислэл хото Улаан-Үдэдэ КНР-эй автономито район—Үбэр-Монголой Хүххотын «Улаан мүчэр» гэһэн дуу, хатарай ансамбль айлшалжа ерэнхэй. Холын айлшад өөрынгөө уран бэлигтэй хотын ажалшадые танилсуулжа эхилбэ.

— Манай «Улаан мүчэр» ансамбль Үбэр-Монгол соогос эгээл хүндэтэй, мэдээжэ ансамбльнуудай нэгэн юм. Өөһэдынгөө соёл болбосоролтой уран бэлигтэй монгол, хитад зоной искусствын онсо шанар шэнжэтэй үргэн олонитые танилсуулха гэһэн гол зорилго урдаа табидагбди. Тиимэһээ жэлэй дүрбэн һара соо аяншалгада ябадаг байнабди. Манай ансамбль Америкэ, Канада, Япон, Франци, Польшо болон дэлхэйн бусадшье олон гүрэнүүдээр ябажа байдаг. Советскэ Союзай хүн зонтой уулзаха, концерт наада харуулха, арга боломжын олдоһондо тон ехэ баяртай байнабди. Танай эндэтнай искусство тон үндэрөөр сэгнэнэ. Энэнь бүри ехэ урма зориг бадаруулна. Танай республика дотор үшөөшье олон концерт харуулха, уулзалгануудые үнгэргэхэ һанаатай байгаабди. Зүгөөр сагнай шамдуулна. Хойшодоол үшөөл ерэхэ арга олдохо бэзэ,— гэжэ Үбэр Монголой автономито районой Соёлой захиргаанай даргын орлогшо Чжао Фанчжи хөөрэнэ.

КНР-эй арадай артистка Мурэн олон жэлэй туршада «Улаан мүчэр» гэһэн дуу, хатарай ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшөөр хүдэлнэ. Энэ хүнэй оюун бэлиг тухай һураг суу гансал Хитад орон соо бэшэ, мүн хариин олон гүрэнүүдээр таранхай. Тэрэ дуунуудаа дэлхэйн олон арадуудай хэлэн дээрэ гүйсэд хэдэг байна. Бэлигтэ артисткын дуулаһан 500-гаад дуун миндаһан болон пластинкэ дээрэ буулгагданхай юм.

Энэ ансамбльда бэрхэ хатаршад олон гэжэ тэмдэглэлтэй. Хатарайнь бүлэгэй артистнар залуушуулһаа бүридүүлэгдэһэн, гэбэшье оюун бэлигэй талаар гүйсэд урганхай. Эдэнэй гүйсэдхэһэн «Һолонго» гэһэн хатар харагшадта илангаяа һайшаагдаа. КНР-эй арадай артистка Одонгэрэл дабташагүй уян нугархай хатарнуудые гүйсэдхэжэ, олон зоной магтаалда хүртэнэ.

Ансамблиин дуушад Чулун, Тунгалаг, Набчаахуа гэгшэд монгол, хитад арадуудай эгээл мэдээжэ гоё һайхан дуунуудые дуулахадань, харагшад халуун альга ташалгаар угтана. Тайзан дээрэһээ үни табихагүй, «бис», гэжэ байгаад дахин дахин дуулахыень гүйха юм. Ород хэлэн дээрэ «Катюша», «Подмосковные вечера» гэһэн дуунуудай гүйсэдхэгдэхэдэнь, зал соо һуугшад бүришье ехээр баярлана.

Ерэхэ жэлэй хабар манай республикын ансамбльнуудай нэгэн Үбэр-Монгол гастрольдо ошохоор хараалагдана. Энэнь хоёр хүршэ оронуудай харилсаа холбооной улам бэхижэжэ, үргэдэжэ байһые гэршэлнэ гээшэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: концертын үедэ.

Д. АЛТАЕВАЙ фототекст.

АЗАТАЙ БАЙБА

Буряадай ССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үнэтэ хэрэгсэлнүүдэй лотерейн ээлжээтэ наадан боложо, баһал хүл хөөрсэг болоо һэн.

Футболистнуудай уулзалгын дүүрэһэнэй һүүлээр стадионой талмай дээрэ тираж үнгэргэхэ комиссиин гэшүүд һуурияа эзэлнэ.

— Мүнөөдэр үнгэргэгдэхэ лотерейн наадаанда оройдоол 4 зүйл табигдаа. Шалтагааниинь гэхэдэ, үсөөн биледүүд худалдагдажа абтаһан байха юм. Тиигэбэшье һаань, томо шүүбэринүүдэй дунда «Таврия» маркын хүнгэн машина бии,— гээд тираж үнгэргэхэ комиссиин түрүүлэгшэ, ЛВРЗ-гэй спортын клубай директор В. Д. Филатов суглараашадта мэдээсэнэ.

Шүүбэритэ тиражай наадануудта түрүүлэн ВЭФ түхэлэй хоёр магнитофон табигдажа, эзэдээ олобо. Харин эгээл һүүлдэ наадаанда табигдаһан «Таврия» машина хоёр удаа тиражда хабаадаха болобо. Юуб гэхэдэ, дүрбэдэхи ээлжээндэ татагдаһан 083011 гэһэн номертой билет абаһан эзэниинь ерээгүй байжа, тираж үнгэргэхэ гуримай ёһоор, хахад час тухай сагай үнгэрһэн хойно дахинаа наадан үргэлжэлүүлэгдэбэ ха юм.

Хэдэхэн минутын туршада һүрагшад 081422 гэһэн номер татажа, азатай хүнэй талааһи одоошье эндэ элирбэ. Энэмнай хэн бэ гэхэдэ, Улаан-Үдэ хотын хэлхеэ холбооной телефонно станциин электрик А. Г. Горячкин болоно.

— Оройдоол гурбан билет абаһан хүм. Шүүхэбшье гэжэ һанаагүй һүүтэрни, абаһан нэгэ биледни тудажа, аза талаантай байһыемни гэршэлбэ гээшэ,— гээд нүхэр Горячкин омогорхон баясаа һэн.

Удаадахи тираж октябриин 20-до үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Т. БАДМАИН.

НАМАРНАЙ ТҮРӨӨР БАЯН

Алтан намарай түрүүшын үдэрнүүдтэ колхозой таряашад ургаса хуряаха ажалаа дүүргэжэ байна. Түрэ хуримуудай саг тулажа ерэбэ ха юм. Бархан тоонто түрэл нютагаймни залуу хүбүүд, басагад хуби заяагаа холбожо, жэл бүри түрэ наада олоор наяруулжал байдаг. Һүүлэй үедэ залуушуул буряад ёһо заншалаа хүндэлжэ, эрхим һайхан түрэнүүдые наададаг болоо.

Энэ намарай эгээл түрүүшын хурим түрые Александр Цыбиков колхозой тоо бүридхэгшэ Евгения Эрдынеева хоёр наадаба. Олон тоото түрэл гаралнуудынь баярай һайн һайхан үгэнүүдые хэлэжэ, зол жаргал, инаг дуранай үргэн дардам харгыгаар дабшажа, олон хүүгэдтэй болохыень үреэгээ. Залуушуул Олег Будаев болон Инна Жаргалова нэгэдэжэ, мүн лэ ураг, худа анда, аха дүү, түрэл гаралнуудынь хүхижэ, энэ хоёртоо зол жаргал мүн лэ хүсэбэ. Ямаршье түрэ наадан өөрын онсо илгаатай байдаг. Жэнхэни ёһо буряад заншалаа нютагайхидаймни һэргээжэ байхадань, ехэ гоё байна даа. Валентин Доржиев болон Надежда Шойдонова хоёр ханилжа, инаг дуранай хамтынгаа ойлголсожо, шэнэ гэр бүлэ мүндэлбэ. Сэсэн, мэргэн үгэнүүд хэлэгдэжэ, зол жаргал хүсэгдэбэ гээшэ. Хододоо эрхимээр түрэ наадаяа хэжэ, бүтээжэ байдаг бархан айхид ажал хэхэдээ хамта хүдэлжэ, эбтэй эетэй ябадаг, бэе бэедээ туһалалсажа, хамһалсажа байдаг.

Б. ДОНДУПОВ, хүдөө бэшэгшэ.

Хурамхаанай район.

СЭЛЭНГЫН РАЙОНОЙ ҺОНИН

ШЭНЭ ГАЗЕТЭ МҮНДЭЛБЭ

Гусиноозерск хотодо «Теплоэнергетик» гэһэн нэрэтэй шэнэ газетэ хэблэгдэжэ эхилбэ. Энэмнай Гусиноозерскын ГРЭС-эй захиргаанай ба ниитын эмхинүүдэй орган болоно гээшэ. Газетын редактораар СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн Константин Моисеевич Шопхоев томилогдонхой.

Эдэ үдэрнүүдтэ шэнэ газетын түрүүшын номер гаража, ГРЭС-эй хүдэлмэрилэгшэдые, хотодо ажаһуугшадые ехэтэ баясуулба. Газетэ 1000 хэһэгээр гараха юм. Тус газетын хуудаһанууд дээрэ ГРЭС-эй ажалша коллективүүдэй ажабайдал, ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэри, ажалай түрүүшүүл болон ухаалан зохёогшодой һанал бодол, шэнэ һонинууд, хүдэлмэрилэгшэдэй һанамжа дурадхалнууд саг үргэлжэ толилогдожо байхаар хараалагдана. Энэ газетэ ямар байха ёһотойб гэһэн һанамжа дурадхалнууд орожол байнхай. Энэшье баһал хараада абтаха ёһотой. Газетэ долоон хоног соо нэгэ удаа гаража байха юм. Шэнэ газетэ республикын Госкомиздадай бүридхэлдэ абтанхай. Хүшэр хүндэ сагта мүндэлһэн шэнэ газетэдэ амжалта хүсэе.

БАЯРТАЙГААР УГТАБА

Хүнэй үбшэнгүүдые элирүүлхэ, тэдэниие эргалха, шэнжэлхэ һайн медицинскэ түхеэрэлгэнүүд болон бусадшье хэрэгсэлнүүд манай республикын хото хүдөөгэй больницанууд, поликлиникэнүүдтэ ехээр дуталдадаг гэжэ мэдээжэ.

Сэлэнгын районой түбэй больницада, республика дотороо эгээл түрүүлэн, Италиин эрдэмтэд болон инженернүүдэй ухаалан зохёоһон шэнэ ультра-абяанай аппарат асарагдажа тодхогдобо. Хүнэй бэедэ ямаршье хорогүй энэ аппарат олон янзын үбшэнүүдые элирүүлхэдэ тон һайн гэжэ дэлхэйн эрдэмтэд тоолодог байна. Зүрхэнэй, эльгэнэй, бөөрын, уушханай болон бусадшье шухала органуудай үбшэнүүдые алдуугүйгөөр элирүүлхэдэ, врачнуудташье, үбшэнтэндэшье, тон нарай нялха багашуулдашье туһатай ха юм.

Районой хүн зон энэ мэдээсэлые ехэ баяртайгаар угтаба.

С. АЮШЕЕВ.

ДАРХАШУУЛАЙ АМЖАЛТА

Буряад ороной мүнгэшэ дархашуулай эрхим бүтээлнүүд Москва хотын бүхэроссин арадай искусствын музейн выставкэдэ табигдаба. Экспозици соонь эхэнэрэй зүүдхэлнүүд, хутага, гааһан, ламын шажантанай хэрэглэдэг зүйлнүүд бии. Буряад дархашуулай баян түүхэ аяар эртэ урда сагһаа эхитэй юм. Мүнөөнэй мүнгэшэ дархашуул улаан, сагаан шүрэ, лазурит, оюун шулуу шадамар бэрхээр хэрэглэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Жамсаран Эрдынеев Дунда Азиин зэрлиг ангуудай дүрсэ хэрэглэнэ. Мүн тэрэнэй бүтээһэн «Хабар» гэһэн эхэнэрэй зүүдхэл выставкэдэ онсо һүүри эзэлнэ.

Республикын үнинэй уран дархан Радна Нохоров Буддын шажанай номуудай удхаар бүтээгдэһэн онсо маягтай зүйлнүүд олоной үзэмжэдэ табихадаа, үндэрөөр сэгнэгдэв.

Мүн Баясхалан Базаровай хэһэн хүдэлмэри һонирхол татана.

Выставкэдэ хабаадаһан гурбан дархашуул бултадаа И. Е. Репинэй нэрэмжэтэ РСФСР-эй Гүрэнэй шанда дэбжүүлэгдэнхэй юм.

Д. ТРУНОВ.

МВД-һээ МЭДЭЭСЭНЭ

Байгша оной юһэн һара соо республика дотор хэгдэһэн гэмтэ ябуулганууды үнгэрһэн жэлэй энэл үеынхитэй зэргэсүүлээд хаража үзэхэдэ, гэмтэ ябуулгануудай тоо һүрагүй олошороод байна. Гэмтэ ябуулгануудай тоо 26,5 процентээр нэмээ гэжэ тусхайлая. Тэдэнэй тоодо хүндэ добтолһон, алаһан ушарнууд 44,9 процентээр, хүнэй бэеые зорюута гэмтээһэн ушарнууд 10,4 процентээр, хүндэ добтолжо юумыень буляаһан ушарнууд 59,6 процентээр нэмэһэн байна. Тиихэдэ эрхэтэдэй хубиин зөөри хулгайлалга 31,5 процентээр, гүрэнэй ба ниитын зөөри хулгайлалга 30,4 процентээр, хулиган аашаа гаргалга 20,8 процентээр, наркотическа бодосуудые хэрэглэһэнэй удаа гэмтэ ябуулга хэгшэдэй тоо 13,6 процентээр нэмээд байна.

Жэлэй эхинһээ республика дотор 1350 харгын-транспортна гэнэ усал болоо. Эндэ 276 хүн наһа бараһан, 1540 хүн элдэб янзаар гэмэлтэһэн байха юм. Тиихэдэ энэл хугасаа соо 1766 дахин түймэр дүжэржэ, 239 497 түхэриг мүнгэнэй гай гарза асараа. Түймэртэ 43 хүн наһа бараһан байна.

Байгша оной октябриин 1-һээ 8 болотор республика дотор 194 гэмтэ ябуулга хэгдээ. Тэрэнэй тоодо 2 хүниие алаһан, 12 хүниие хүндөөр шархатуулһан, 5 эхэнэрые хүсөөр эдлэһэн, 5 ушарта хүндэ добтолжо, тоноһон байха юм. Гадна гүрэнэй ба үмсын зөөридэ 24 дахин хулгай хэгдэһэн, 104 дахин хүнэй үмсын зөөри хулгайлһан, 17 автотранспорт хулгайлһан ушар үзэгдөө.

Октябриин нэгэндэ Таксимо поселогто хоёр танигдаагүй хүн КНДР-эй эрхэтэниие мэхэлжэ, 200 түхэриг мүнгыень абаад тэрьедээ.

Октябриин хоёрто Улаан-Үдын түргэн туһаламжын больницада эрхэтэн Ж. гэгшэ асарагдаба. Тэрэ зүрхэ руугаа хутагаар хадхуулһан байгаа. Гэмтэ ябуулга хэһэн 4 хүн бариггдаад байна.

Мүн лэ һарын эхеэр, урдань сүүдлүүлһэн С. В. Черкашин хулиган аашаа гаргажа, Улаан-Үдын нэгэ гэр руу пистолеэр буудаба. Тэрэ баригдаа, хэмэл пистолеедыньшье абтаа.

Октябриин дүрбэндэ Баргажанай райондо тусхай зүбшөөлгүйгөөр хоёр гүреэһэ бариһан А. Г. Ступин баригдаба. 12-дохи калибрай буу, һомо хэрэгсэлнүүдынь абтанхай.

Энэ долоон үдэрэй туршада 25 харгын-транспортна гэнэ усал болоо. Эндэ 13 хүн наһа бараһан, 22 хүн хүндөөр шархатаһан байха юм. Элдэб гэмтэ ябуулга хэһэнэйнгээ түлөө Улаан-Үдын дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта 569 хүн асарагдаа.

БУРЯАДАЙ ССР-эй МВД-гэй ПРЕСС-БҮЛЭГ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ОКТЯБРИИН 15-һаа 21 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

7 саг 30 минутаһаа 16 саг 45 минута хүрэтэр аппаратура засагдаха.

МОСКВА. 16.45— Алма-Атаһаа дамжуулга. 17.05— Мультфильм. 17.15—Баримтата фильмүүд. 17.45— Хүүгэдтэ дамжуулга. 18.45—«Бидэ ба экономико». 19.30— Время. 20.00— «Колючий Ежиков» — баримтата фильм. 20.30— Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 20.45—«Визит к Минотавру»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35— Футболой шэнжэлэл. 23.05—Дэлхэйн оперын түрүү дуушад Наталия Троицкая, Дмитрий Хворостовский. 01.10 — Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

9 сагһаа аппаратура заһагдаха. УЛААН-ҮДЭ. 17.30— Баримтата фильмүүд. 18.10—«Хонхо». 18.45— Байгал. 18.55—Ба[йгаали] гаали хамгаалгын програм 19.55— Техническэ мэргэжэл һуралсалай 50 жэлдэ. 20.5 Соносхолнууд. МОСКВА. 21.0 —«Амгалан нойрсогты, ба шуул!» 21.05— Морик 22.20— Москвагай А. В. Све никовэй нэрэмжэтэ хоорой уч лищиин эрэшүүлэй хоор лаха. 23.10—«Лето было то ко день» — уран һайхан фильм. 00.25 — Хоккей СССР-эй чемпионат.—ЦСКА «Крылья Советов».

ВТОРНИК, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Визит к Минотавру»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 12.00— Мультфильмнүүд. 12.35— «Хүхюун стартнууд». 13.20— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30— —Время. 14.10— Хүүгэдтэ дамжуулга. 15.10— Футболой шэнжэлэл. 15.40—Баримтата фильм. 16.45—«Вызываем кинолога с собакой»— баримтата фильм. 17.15—«Встреча с «Магией»— концерт очерк. 17.45— Мультфильм. 18.00— Амар сайн, хүгжэм! 19.00—«ТелеЭКО»— журнал. 19.30— Время. 20.00 — Третьяковско галерейн выставкэ тухай. 20.30— Мультфильм. 20.50—«Визит к Минотавру»—5 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00— Время. 22.30— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40— Шатараар дэлхэйн чемпионадта. 22.55—«Делегатскаархи музей». 23.30 — Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 01.30— Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15, 10.25—«Красавчик Джек» гэһэн дамжуулга. 9.35, 10.45— Оршон тойронхи дэлхэймнай. 9.55, 11.05 — Француз хэлэн. 11.35, 12.35 — Географи. 7-дохи класс. 12.05 —«Манай саад». 13.05—«Лето было только день»— уран һайханай фильм. 14.20— Ритмическэ гимнастика. 14.50—«Люди на болоте. Полесская хроника»—8 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. «На роcстанях». УЛААН-ҮДЭ. 17.35— Баримтата фильм. 18.05—«Зүүн Сибирь»— киножурнал. 18.15— «Танай бэшэгүүдээр». 18.45— Байгал. 19.05—«Буряад үнэн» газетын 70 жэлэй ойе ут лан. 18.50—Байгал (буряадаар). 20.05—«Байгалай үмэнэхи зар дээрэ». 20.50— Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—«Бидэ ба экономико» һэн циклһээ. 21.55— Хүгж шэдтэ хүгжэм тухай. 22.4 СССР-эй Верховно Совет сесси дээрэ. 23.40—РСФСР Верховно Соведэй сесси дневник. 00.40— «Шопениана» —фильм-балет. 01.15— Хоккей гээр СССР-эй чемпионат. «Ди намо» (Москва)—«Спартак»

СРЕДА, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Визит к Минотавру» —5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 10.45— Мультфильм. 11.05—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 13.05 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 13.30 — Время. 14.10 — Эрдэм-дэлгэрүүлгын программын хуудаһануудаар. 16.40—П. Чайковскиин, С. Рахманиновай романснууд. 17.15 — Үхибүүдтэ уран һайханай богони фильмүүд. 18.00— Үхибүүдтэ дамжуулга. 19.00— Педагогико тухай бодомжолго. А. Мениин дурасхаалда. 19.30 — Время. 20.00— Баримтата фильм. 20.20 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 20.25— Россин парламентын мэдээсэл. 20.40—«Визит к Минотавру»—5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00— Время. 22.30— Баримтата фильм. 22.40—«Дуулаябди, ханинар!» 00.45— Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Вулкануудай орондо». 9.35, 10.35— Информатикын ба тоолон тодорхойлгын техникын үндэһэ һуури. 10.05, 11.05— Немец хэлэн. 11.35, 12.35— Биологи. 6-дахи класс. 12.05—«Бурда Моден» дурадхана. 13.05—«Аревик» — уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.10— Баримтата фильмүүд. 14.50—«Люди на болоте. Полесская хроника»— уран һайханай фильм. 2-дохи сери. «Зной». УЛААН-ҮДЭ. 17.35 — «Микрофон хүдэлгэгдэбэ». 18.30— Байгал. 18.50— Хальмаг арадай «Джангар» ульгэр 550 жэлдэ. 19.50—Намар армида абалга. 20.50—Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00— галан нойрсогты, багашу 21.15— Россин баримтата ран. 22.50— СССР-эй Верх Соведэй сесси дээрэ. 23.5 РСФСР-эй Верховно Сов сессиин дневник. 00.50—Ки журнал. 01.00—Залуушуулай мандануудай дунда футбол Европын чемпионат. СССР ба Югославиин суглуулагдам командануд.

ЧЕТВЕРГ, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Визит к Минотавру» —5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 10.45— Мультфильм. 10.55—«Педагогико тухай бодомжолго». А. Мениин дурасхаалда. 11.25—«Дэлхэйе тойрон»— альманах. 12.25 — Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.25— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 14.10— «Геннадий Гладков»—фильм-концерт. 16.45—«Медиум Сабинела или загадка волшебного ящика»— үхибүүдтэ фильм. 17.15—В. Моцарт. 17.45— Баримтата фильм. 18.15— Мультфильм. 18.45—Эрдэмэй мэдээсэл. 19.30—Время. 20.00—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 20.45—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 20.50—«Визит к Минотавру»—5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00 —Время. 22.30— Шатараар дэлхэйн чемпионадта. 22.40— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.55—«Искушение» — хүгжэмтэ фильм. 00.15— Уран һайханай-публицистическэ дамжуулга. 01.30— Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15, 10.25— Объективтэ — ан амитад. 9.35, 10.45 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 5-дахи класс. 9.55, 11.05— Испан хэлэн. 11.35, 12.35— Биологи. 8-дахи класс. 12.05—«ТелеЭКО» —журнал. 13.05—«Аревик» — уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 14.10— Ритмическэ гимнастика. 14.40—«Люди на болоте. Полесская хроника»— уран һайханай фильм. 3-дахи сери. «Листопад». УЛААН-ҮДЭ. 17.30 — Баримтата фильмүүд. 18.20— Байгал. 18.40— Энэрхы сэдьхэлэй поезд Улаан-Үдэдэ. 20 —«Эхэнэрнүүд ба д экономико». Авиационно дэлэй генеральна дир Ю. Н. Кравцовой бодомжо 20.50—Соносхолнууд. МОСК 21.00— «Амгалан нойрсо багашуул!» 21.15 — Соносх нууд, мэдээсэлнүүд. 21. Мстислав Ростроповичой ко цертдэ. 22.40— СССР-эй Ве ховно Соведэй сесси дэ 23.10—РСФСР-эй Верховно С ведэй сессиин дневник. 0 — «Дульсинея Тобосская» — уран һайханай фильм. 1- сери.

ПЯТНИЦА, 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Визит к Минотавру» —5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 10.45—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 11.30 — Мультфильмнүүд. 11.55—«Мост» — уран һайханай фильм. 12.25— «Оршон байгыш, газар дэлхэймнай!» 13.25— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30 — Время. 16.20— Үхибүүдтэ уран һайханай богони фильмүүд. 17.15— «На свалку...» баримтата фильм. 17.45—Философиин темэдэ хөөрэлдөөн. 18.30— В. Шувалов дуулаха. 18.55 — «Америкэһээ ерэһэн бэшэгүүд». 19.55— Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 20.20— Хүгжэмтэ дамжуулга. 20.40— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 20.45—«Визит к Минотавру»—5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 22.00 — Время. 22.30—МВД мэдээсэнэ. 22.40—«ВИД» программа. 01.40— Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15, 10.25— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 9.35, 10.45—Түүхэ. 5-дахи класс. 9.55, 11.05— Англи хэлэн. 11.35, 12.35 — Литература. 6-дахи класс. 12.05 — Мария Башкирцева. Дневнигүүд. 13.05— Классик-ансамбль наадаха. 13.20—«Люди на болоте. Полесская хроника»—8 серитэй уран һайханай фильм 4-дэхи сери. «Дыхание грозы». УЛААН-ҮДЭ. 17.30 — Мультфильмнүүд. 18.10— Киноочерк. 18.30—Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.05— Буряад ор һонинууд. МОСКВА. 20.00— лейболоор дэлхэйн чемпи Эрэшүүл. СССР-эй ба Ф циин суглуулагдамал ком нууд. 21.00—«Амгалан нойр ты, багашуул!» 21.15—Соно холнууд, мэдээсэлнүүд. 21.2 Скрипичнэ хүгжэмэй конц 22.30— СССР-эй Верховно ведэй сесси дээрэ. 23.0 РСФСР-эй Верховно Сове сессиин дневник. 24.00—«Д синея Тобосская»— уран һ ханай фильм. 2-дохи сери.

СУББОТО, 20

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30— Манай саад. 10.00— «Северные звоны» — фильм-концерт. 10.30 — «Партнер». 11.05—«Илагшад». 12.05—П. И. Чайковский. «Гамлет». Шекспирэй адли нэрэтэй трагедиин хүгжэм. 12.30— Режиссер Б. Кимягаровай фильмүүд. «Сказание о Рустаме». 1-дэхи, 2-дохи сери. (Таджикфильм). 14.50 — Гайхалтай Коста-Рикэ. 16.05—«Ан амитадай аймагта». 17.05—М. Мусоргский. 17.40— Мультфильм. 17.55—«Без страха и упрека»—баримтата фильм. 18.15— Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.00— Мультфильм. 19.15 —«Осколки разбитого вдребезги»— зүжэг. 20.55—«Дуун-90». 22.00— Время. 22.30— Шатараар дэлхэйн чемпионадта. 22.45— СССР-эй правительствада. 22.55 —«Когда мне будет 54 года» —уран һайханай фильм. 00.20 —Шэнэ һониной албан. 00.35— «Спортлотогой» 20 жэл. Акробатическа рок-н-роллоор Москвагай нэмэл чемпионадһаа дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20— Мультфильм. 9.40—«Судьба парикмахера» — баримтата фильм. 10.20—«Гэр бүлэ»—программа. 11.20—«Арена». 12.20— РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин дневник. 13.20— Баримтата фильм. 13.30 «Совет Росси»— видеоканал. 16.00—«Хани харилсаан»—видеоканал. 19.30— Волейболоор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. СССР-эй ба Японой суглуулагдамал командануд. 20.2 Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносх 20.55—Коллаж. 21.00— «А лан нойрсогты, багашу 21.15— Хоккей. Ветерануудай нүхэр ёһоной уулзалга. СС эй ба Швециин суглуулагда командануд. 22.00 — Вре 22.30— СССР-эй Верховно ведэй сесси дээрэ. 23.00— болоор СССР-эй чемпион 00.50—«Детектив... Детектив...» Киноконцерт. 0 —«Маленькое одолжение» уран һайханай фильм.

ВОСКРЕСЕНИ, 21

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — «Бултанай эрхилхэ спорт». 9.15— Рериховскэ бүхэсоюзна XI уулзалганууд. 10.00—«Эртэ үглөөнһөө». 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 13.30 — «Элүүр энхэ байлга». 14.15— Хүгжэмтэ киоск. 14.45— Аэробико. Американ актриса Джейн Фондо дамжуулгые хүтэлхэ. 15.45—«Маримба Понес» хүүгэдэй ансамблиин концерт (Япон). 16.15 — Мультфильм. 17.45— Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 19.05—«Тайвань руу харгы». 19.55— Россин парламентын мэдээсэл. 20.10—«КВН-90». Одессын гүрэнэй университедэй болон Воронежой инженерно-барилгын институдай ком нуудай уулзалга. 22.00— мя. 22.30—Хэтэдээ мүнхэ з нүүд тухай бодолнууд. 22.4 «Маппед-шоу» — олон сер фильм-концерт. 5-дахи, 6 сери. 23.35—«А» программ

ПРАВДА БУРЯТИИ мүнөөдэрэй номерто

«Ургаса хуряалга-90» гэһэн ниитэ гаршаг доро республикын колхоз болон совхозуудта шухала хүдэлмэриин ямараар эмхидхэгдэжэ байһан тухай мэдээсэл номерто.

«СССР-тэхи зөөри эдлэхэ эрхын оро соо хүртэшэгүй байлгые хамгаалха хэмжээнүүд тухай» Совет Социалис Республикануудай Союзай Президентын Указ, «Орон доторхи байдал ба экономикые дэлгүүрэй харилсаануудта шэлжэн оруулгаһаа уламжалан гараһан КПСС-эй зорилгонууд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй октябриин 9-нэй Тогтоол, «Экономическа реформо бэелүүлхэ үедэ арадай депутадуудай Соведүүдэй ба гүйсэдхэхэ зургаануудай хоорондохи харилсаанууд тухай» Россин Совет Федеративна Социалис Республикын Хуули, «Экономическа реформо бэелүүлхэ үедэ арадай депутадуудай Соведүүдэй ба гүйсэдхэхэ зургаануудай хоорондохи харилсаанууд тухай» РСФСР-эй Хуулиие хүсэндэнь оруулха тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй Тогтоол номерто барлагдаа.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Ритмическэ гимнастика. 9.30 — «Спортлотогой» тираж. 9.40—Эртэ үглөөнһөө. 10.45—«Эсэгэ орондоо алба хэнэ». 11.45 — Үглөөнэй наада зугаанай программа. 12.15 — «Дэлхэйе тойрон». 13.15 — «Элүүр энхэ байлга». 14.00 — Мультфильм. 15.10 — Фотоконкурс. 15.15 — Бултанда хабаатай педагогико. 16.15 — «Арс» «Олимпийскдэ» урина. 17.00 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 18.15 — «Марафон-15». 19.45 — Россин парламентын мэдээн. 20.00 — Мультфильм. 20.25 — «Невооруженным глазом» — уран һайханай фильм. (США). 22.00 — Время. 22.30 — Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд. 22.45—П. И. Чайковский. 23.00 — «Маппед-шоу» — олон серитэй кукольна фильм-концерт. 3-дахи, 4-дэхи сери. 23.50 — «Гамбург — Москва» гэһэн эхэнэрнүүдэй уласхоорондын фестиваль тухай.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Зарядкада зогсогты! 9.20 — Мультфильмнүүд. 9.45 — Баримтата фильм. 10.35 — Биатлоноор дэлхэйн чемпионат тухай баримтата фильм. 10.55—«Миргород и его обитатели» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи 13.10 — «Рерих» — уран най фильм. 14.20—Уран хёолшо В. Пикуль. 15 Уласхоорондын ш 16.15—«Совет Росси»— канал. 18.45 — СССР-эй лерадиогой арод аргад струментнүүдэй академ оркестрэй концерт. 19.15 юзуудай байшангай К зал соо композитор Е. нэй зохёохы удэшэ. 2 «Амгалан нойрсогты, шуул!» 21.15 — Ородой дуунай зохёохы мастер 22.00 — Время. 22.30— -эй Верховно Соведэй дневник. 23.30 — «Иван жухин и другие...» — у ханай фильм. 00.30— дуушан Х. Иглесиас ду

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

Кино, театрнуудта

Бурятский драматический театр им. Х. Намсараева

Международная программа ансамбля песни и танца КНР — в 19-30.

«Дружба»

«Мария, Мирабелла в Транзистории»— в 9-40, «Шина — королева джунглей» (Женщина-Тарзан)— в 11-20, 13-30, 16, 18-10, 20-30.

«Родина»

«Девочка и крокодил»— в 10, 16, «Путь в высший свет»— в 14, 21, «Собственными стараниями» (2 серии)— в 11-30, 15-40, 18-20.

«Прогресс»

Красный зал —«Империя наносит ответный удар»— в 10, 12-40, 15-10, 17-50, 20-10. Зеленый зал — «Великолепная семерка»— в 10, 12-40, 15-10, 17-40, 20-10.

«Октябрь»

Сборник мультфильмов — в 9-40, «Собственными ста ми» (2 серии)—в 11, 13 18-20, 20-40.

«Восток»

«Иван Васильевич меня фессию»— в 13-30, «Дру погоду»— в 15, 17, 19, 21

«Байкал»

«На тропе войны»— 20-30, «Потрясающие чения мушкетеров»—

«Аршан»

«Властелин времени»— «Торможение в небеса 19, 21.

ДК «Текстильщик»

«Как три мушкетера» —в 17, 19-30.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, агропромышленный —2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта —2-69-53; культуры и школ —2-60-21. 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров —2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61. п. Кырен—91-9-79. п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия— 2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45. Заказ № 237.